

בית נאמן

בית הכנסת "אהבת התורה - איש מצליח"
רחוב הרב עוזיאל 43 ב"ב.

שיעורו של מרן ראש הישיבה
רבנו מאיר מאזוז צוק"ל

גליון מוגדל
16
עמודים

ניתן לשמוע
בשירות ישיר את
שיעורו של מרן צוק"ל
בערוץ קול ברמה.
או ביקו בית נאמן:
079-9270505

נושאי השיעור:

מה לך אדונינו ומי לך פה, עדי תטוש יתומיך באין מושיע?!

(מתוך קינתו של מרן רבנו הגדול זצ"ל הכ"מ על אביו הקדוש זצ"ל הי"ד)

חזב"נ הגאון רבי ליאור כהן שליט"א אמר באזכרת ה"שבעה": לראות מה זה כוח צוואתו של מרן, סיפרו לי הגיע אתמול אישה שאינה שומרת תורה ומצוות, שלא הכירה את הרב, אולי שמעה, אבל לא ידעה בכלל מי הוא ומה הוא אבינו הגדול, והיא אמרה שכאשר היא שמעה את דבר צוואתו לא לבכות עליו אלא לבכות על מי שמעביר את זמנו לריק, היא קיבלה על עצמה שעה אחת בכל יום להתנתק מהמכשיר הטמא שבידה, כדי לפחות שאת השעה הזאת היא לא תזרוק להבל וריק, זה כוח של צדיקים. דבריהם הם הם זכרונם. עלוננו היקר "בית נאמן" החל לצאת מפרשת כי תשא התשע"ו ועד עתה, ומה מפליא הדבר שהשיעור האחרון נדפס בעלון פרשת תצוה התשפ"ה, תשע"ו שנים מיום ליום, אמרו חז"ל שהקב"ה ממלא שנותיהם של צדיקים מיום ליום, וכנראה שאף בשיעוריהם הדבר כן... ופלא על פלא לראות שהמלים האחרונות בשיעורו האחרון של רבנו היו: "חזק חזק ונתחזק", שיש אומרים אותם בסיום קריאת החומש כידוע. אף הברכה שערך רבנו לקהל באותו שבוע הייתה ארוכה מן הרגיל. ניבא וידע מה ניבא!

כפי שרמזנו בעלון הקודם, בעזרת ה' יתברך עלוננו זה ימשיך לצאת עוד בכל שבוע, ובו יבואו דברי תורתו של רבנו הגדול זצ"ל מאלפי שיעוריו הקדושים שהשאיר אחריו ברכה. אלא שבעלון זה הבאנו את הספדי השבעה שנאמרו מפיו גדולי הרבנים שליט"א. ועם חלקם הסליחה שלא היה סיפק בדינו להביא דבריהם במלואם מקוצר הזמן, ועוד חזון למועד בעז"ה בל"ג. תקוווננו איתנה שיתחזקו הקוראים מהדברים המובאים כאן, ובקרב ממש נזכה לביאת משיח צדקנו ותחיית המתים במהרה בימינו אמן ואמן.

כשבועיים עברו מפטירתו של מרן רבנו הגדול זצ"ל הכ"מ, והכאב רק מוסיף והולך, אין יום שאין הרגשת היתמות מתגברת בו, להיזכר בתפלותיו, בשיעוריו, בתורותיו, בדיבוריו, בברכותיו, בעצותיו, של רבנו, וכעת היה לאין מחמד כל עין, אין בפינו מלים!

באזכרת השבעה ביום חמישי שעבר הוצגו קטעים מדברי מרן רבנו זצ"ל הכ"מ משיעוריו, ויש בהם חזק גדול, ואמרנו להביאם כאן: "אנחנו כאן גרים בעולם הזה, כשאדם מגיע זמנו להיפטר מן העולם, יש אלף דרכים לקב"ה לעשות את זה, או שיטבע באמבטיה, או שיטבע בים, או בתאונה, אבל העיקר הוא שלכל אחד ואחד יש לו זמן קצוב "עד מתי יהיה מהלכך ומתי תשוב" (נחמיה ב' ו'). צריך לדעת שאחרי 120 כולנו ניפגש ביחד, כל הנשמות יפגשו ביחד, לכן אף פעם לא להצטער על אדם שנפטר לפני זמנו, כואבים - כואבים, אבל לבכות ולהצטער יותר מדאי, זה לא טוב". ע"כ.

ואלו דברי קדשו של מרן זצ"ל יום אחר פטירתו של מרן מופה"ד רבנו הגדול רבי עובדיה יוסף זצ"ל: "יש אנשים שמרגישים יתמות גמורה, ואני לא מבין למה. הרב לא הלך והשאיר אותנו באויר, הוא כתב לנו למעלה מחמשים ספר, כל ספר וספר, כל שורה ושורה, זה סגנון מיוחד, זה אדם מיוחד. "האדם הגדול בענקים" (הושע י"ד ט"ו). כל סיפור, כל משפט, כל מאמר, כל שיחה, לומדים ממנה משהו. הרב כולו חכמה, כולו דעת, כולו חסד, כולו שכל, כולו בינה. אומרים שהרב נפטר, בשבילי הוא לא נפטר. הוא חי! תפתח את הספר שלו אתה רואה אותו בתוך הספר, את התמונה, את הדיבור, את החן, את השכל, את החסד, ואת היופי. לכן צריך לומר להם שאין להם מה לדאוג, תשמיע להם את הדברים האלה". עד כאן דברי קדשו.

מוה"ר הגאון רבי חננאל הכהן שליט"א ראש ישיבת "לבנימין אמר" ומוסדות "חכמת רחמים"

ברשות מרנן ורבנן הרבנים הגאונים, קהל קדוש ונכבד. נשתדל להיות צמודים להוראות של הרב [בצוואה], ולתת כמה נקודות שבעזרת ה' "קחו עמכם דברים" (הושע י"ג ג') ניקח אותם אתנו. אבל לפני כן רציתי לקרוא מה שכתב הגאון הקדוש, אביו של מורנו ראש הישיבה¹, מרן הגאון הקדוש רבי מצליח מאזוז זכותו תגן עלינו ועליכם ועל כל עם ישראל, בהספד שהוא נשא על הרב שלו - הסבא שלנו מרן רבי רחמים חי חיותא הכהן ע"ה זכר צדיק וקדוש לברכה - וגם במכתב לגאון רבי יחזקאל מצישינוב, הוא כותב את המשפטים הבאים על הסבא, מלים כדרכונות: "להיות רב אחד כולל כל החלקים ושלים בכל הלימודים, כמורי ורבי ועטרת ראשי זצ"ל הריני כפרת משכבו, שהיה אשכול הכופר, איש שהכל בו, מעיין עצום וחד, פסקן מובהק, דרשן מצויין,

1. אולי אני כבר יכול להגיד "מרן", בשיעור האחרון שמסרתי בראש חודש ניסן בבית הכנסת במוצאי שבת במקום הרב, ממש עשר דקות לפני השיעור, הגיע אלי נכד של מרן, הרב היה שוכב על ערש דוי בבית החולים, והוא אמר לי במלים האלה: הרב שמח שאתה מוסר את השיעור, אבל הוא ביקש שלא תגיד "מרן" בשיעור. כל השיעור אני בא לומר "מרן", ועוצר ואומר: "מורנו הרב רבנו ראש הישיבה", ואני שם לב שלא להיכשל בלשוני חלילה. עכשיו ראיתי שבמודעות כתבו "מרן", אולי כבר אפשר לומר ככה.

שהרבה דברים השתנו ונכנסו בזכות התורה של הרב, שכולם למדו אותה

הדלקת נרות	מוצ"ש	ר"ת
י-ם:	18:45	20:00
ת"א:	19:02	20:36
חיפה:	18:53	20:36
ב"ש:	19:01	20:35

בבית נאמן. זה הכח של הרב, איזו השפעה, איזו מתיקות. ובמיוחד כשהרב היה מדבר על אמונה, אנשים בהתחלה היו אומרים: מה מדברים על אמונה בשיעור? למה צריך לדבר? אבל הרב בכוונה היה מדבר! **הרב ידע שהדור צריך להתחזק באמונה, יכול להיות אדם עם פראק ועם מעיל, אבל יש לו חיסרון באמונה.** ואז קיבלנו מכתבים - שטף של מכתבים - שהרב ימשיך לדבר. והמכתבים היו מאנשים אשכנזים, ליטאים, חסידים, ספרדים וכו', אומרים: הרב החייה אותנו! **אנחנו היינו לבושים בכובע ומעיל, אבל הלב שלו לא פה, היינו פוזלים למקומות אחרים.** כל מיני שאלות, כל התקשורת והכפירה שיש היום היתה חודרת. והם אומרים: **הרב הציל אותנו, הציל לנו את הדת שלנו, את היהדות שלנו.** זה כח האמונה.

דבר שני, הבטחון של הרב בקב"ה, הרוגע שהיה משרה, למרות שהיה בעל יסורים שאי אפשר לתאר. פעם הרב אמר לי בשיחה שהייתי אצלו **שאם למישהו אחר היו יסורים כמו שלו, הוא היה משתגע מיסורים.** לא רק שלא לומד, היה משתגע. אבל הרב היה לומד ומלמד בזכות הבטחון הזה. אני זוכר אז כשלמדנו אצלו בשנת תשמ"ט בשיעור עיון בישיבה הקדושה כסא רחמים, הוא היה קורא לנו שער הביטחון ושער הבחינה בספר חובות הלבבות, כל הזמן הרב היה מדבר על שער הביטחון, אף אחד לא דיבר אז על חובות הלבבות, זה היה רחוק. אבל בשנים האחרונות הרב דיבר על זה הרבה, וזה נכנס. פלוני מוציא ספר על שער הביטחון, וכן פלמוני ואלמוני. כולם לומדים שער הביטחון, וכל זה בא בזכותו של מורנו הרב.

אספר לכם סיפור. סיפרתי אותו בשבעה, אבל אני עכשיו אספר אותו עם תוספת, בן משפחה קרוב שלי היה לומד בת"א איש מצליח, והיו לו קשיים ונסיונות, המצב בבית היה מתוח מאוד. אמא שלו אמרה לי: בבקשה, קח אותו לרב. ביקשתי ממורנו ראש הישיבה, אמר לי: תבוא בשמחה. היו מסיימים אז בשעה ארבע את השיעור. בשעה חמש הבאתי אותו לרב, הרב דיבר אתו, דרש בשלומנו, מה שלומך? איך אתה מרגיש? ואז הרב אמר לי: תראה, כשאדם לומד כשהוא ילד, הוא זוכר. (זה סיפור לפני עשרים ושש שנים). היום אני מבוגר וקשה לי לזכור, אני לא זוכר כל כך מה שאני לומד. אבל כשהייתי ילד, מה שלמדתי אני לא שוכח. אמר לו הרב: חבל, אתה ילד, אתה יכול ללמוד הרבה. מה אתה אוהב? סיפורים? אמר לו הילד: נביא. אמר לו הרב: אין בעיה, אתה תלמד אתי חברותא, נלמד פעם בשבוע חברותא נביא ביחד. אבל הרב אמר לו, בשביל להראות לך כמה יש זכרון לאדם כשהוא ילד, אני רוצה שתעשה לי מבחן על התנ"ך, המבחן יהיה בצורה כזאת. הנה, **קח תנ"ך, תפתח אותו, תגיד לי מלה אחת מהפסוק, ואני אשלים לך את כל הפסוק. איזה נביא, איזה פרק, איזה פסוק, כל הניקוד של כל הפסוק, ואת כל הטעמים של כל הפסוק.** הייתי נוכח בזה, ישבתי שם, והילד פותח ואומר מלה, והרב אומר לו: פרק פלוני פסוק פלוני, המשיך לו את כל הפסוק, אמר לו מה הניקוד של כל הפסוק, ומה הטעמים של כל הפסוק. ואמר לו: אם תרצה, אני אסביר לך למה מנוקד בצורה הזאת ולא הזאת... עשה ככה שלש פעמים, אחרי שלש פעמים אמר לו: אתה רוצה עוד לבחון אותי או שזה מספיק? אמר לו: הרב, זה מספיק. אמר לו הרב: עכשיו נלמד חברותא ביחד, תבוא פעם בשבוע ונלמד.

את ההמשך האחיין שלי סיפר לי, אומר לי: כל יום רביעי אני מסיים ת"ת בשעה ארבע-חמש, ואני הולך לבית של הרב ללמוד אתו חברותא נביא. הוא מגיע לרב, והרב מקבל אותו בסבר פנים יפות, אומר לו: חכיתי לך, ברוך הבא, בוא. אמר לו: **תשמע, אתה עכשיו תהיה הרב, ואני אהיה התלמיד. הנה השלחן שלי, אתה תשב בכסא, אני יושב לידך, ואתה תלמד אותי.** ואז הרב מושיב אותי לידו בכסא שלו, הוא קורא, אמר לי: אני הייתי מתבייש, והרב היה עוזר לי. ובסיום הלימוד הרב אומר לי: נהנית מאד מהשיעור, תבוא שבוע הבא גם כן. ושבוע הבא הוא לא מפספס, הוא מגיע, והרב אומר לו: הו, חכיתי לך. וככה אותו דבר שבועה שיעורים. אחרי שבועה שיעורים היה לרב טיפול רפואי, ושבוע אח"כ הוא לא היה יכול וככה הפסיק הלימוד. והוא מספר לי שאחרי תשע-עשר שנים הוא נפגש עם הרב באיזה אירוע, ואז הוא אמר לו: הרב, אני פלוני אלמוני. אמר לו הרב: הו אתה פלוני, אתה זוכר לפני תשע שנים שלמדנו יחד חברותא נביא, איך אני מתגעגע לשיעורים הלאה, איך נהנית ללמוד אתך... אומר לי אותו בחור (שהיום הוא אבא למשפחה): הדין לי נסיונות קשים בחיים, כפסע בנו לבין דברים קשים, **אבל מה ששמר עלי והציל אותי, זה הדמות של מרן ראש הישיבה כשהוא אומר לי: אתה הרב שלי ואני התלמיד, בוא נלמד יחד.** הוא אומר: זה מה שהציל לי את החיים. מה שרואים פה זו גאונות, ענווה, פדגוגיה, הכל יש בדבר הזה.

אני רוצה לסיים בסיפור אחד ממורנו הגאון עטרת ראשנו הרב משה לוי

זצ"ל, למדנו אצלו מסכת חולין. היה תוס' קשה מאד, והרב פלפל בו שתיים, תוס' קטן אבל פלפל בו. למחרת הרב הגיע לשיעור בפנים קורנות, המלים הראשונות שהוא אמר בשיעור הם: **תדעו לכם, ראש הישיבה, התורה כולה כמאן דמנחא בכסתיה - בכיס שלו.** ואז אומר לנו הרב, אתמול היה אירוע בערב, וראש הישיבה היה בו, הגעתי אליו, אמרתי לו: הרב, יש תוס' בחולין... רק התחלתי את הדיבור, והרב אומר לי: כן, התוס' אמרו ככה, וקשה עליהם, וזה אומר ככה. אומר הרב: **כאילו רק היום הוא למד את התוס' הזה! זה פלא פלאים.** היה יהודי אחד ראש כולל לעיון, שהיתה לו קושיא בתוס' מרובה (זה היה לפני עשרים שנה, והוא סיפר לי את זה היום, קוראים לו הרב יוסי שרים), הלך לראשי ישיבות גדולי עולם, חלק אמרו שהם לא בנושא, חלק אמרו שהם לא הבינו. הגיע לראש הישיבה לבית הכנסת ברחוב הרב עוזיאל בליל שבת, אמר לו: הרב, יש לי שאלה. אמר לו הרב: חכה, תשאל את הגבאי יוסף לוי ע"ה אם הוא מרשה להתעכב, כולם כבר הלכו ואני לא רוצה שיהיה לו מאוחר. **זה דרך ארץ.** הוא שואל את הגבאי, והוא אומר לו: אין בעיה, תשאל את הרב, אני אחכה. ואז אומר לו: הרב, יש לי קושיא בתוס' מרובה, והוא פותח את הגמ'. הוא רק התחיל את התוס', והרב אמר לו: **אה, התוס' הזה, אתה מתכוין להקשות כך וכך, התשובה היא כך וכך.** הוא אומר: אני נבהלתי, גדולי עולם לא מונחים, נשארים בצ"ע, והרב ברגע אחד... לפני שנה הרב דפק לנו על השלחן ואמר: "שקר שנאתי ואתעבה" (תהלים קי"ט, קס"א), **והרב חזר על זה עשר פעמים! "שקר שנאתי ואתעבה". זו מדת האמת שלו.** נהיה דבוקים בדרכו של מרן, באמת שלו, בדרך שלו, ננסה ללקט קצת שביבים מהאורות שלו, ולהמשיך אתם הלאה, והוא יליץ טוב בעדנו, ועל כלל ישראל. אמן כן יהי רצון.

מאחורי הבית

רב או אבא? גדול בתורה או אציל המידות?!

משה קבל תורה מסיני (אבות פ"א מ"א). ר"ל משה שהיה עניו מאד, על ידי זה קבל התורה שנמשלה למים שמניחין מקום גבוה ומתאספים בנמוך (עי' תענית דף ז' ע"א). ולכן קבל התורה מסיני הנמוך בהרים (עי' מגילה דף כ"ט ע"א), **להורות דרך על ידי ענוה מקור לכל המדות הישרות, יזכה אדם לתורה** [תפא"י שם אות ב'].

גם אני הייתי שם! כעבור כשבועיים רצוף שכלנו אלפי מתלמידי מרן רבנו הגדול צוק"ל הכ"מ ושומעי לקחו, קרעו שערי שמים בתפלות, עכבו את הגזירה בפיהם, ביום חמישי האחרון לחיי רבנו עשינו תיקון כרת ולמחרת ביום ששי כעבור כשעה שינה שוב מצאתי עצמי בבית המדרש קורא תהלים ללא הפסקה לרפואת רבנו, ובשבת צעדתי לבית החולים (יחד עם ידידי רבי יאיר מאזוז ורבי גד קבלן שליט"א) וזכיתי להיות על יד מטתו ברגעים שעלתה נשמתו לגנזי מרומים, בקשו את רבי עליונים. גם אני זכיתי להיות שם יחד עם עוד מאות מתלמידי מרן רבנו הגדול זצ"ל על ידי גופו הטהור בבית מדרשו. לילה שלם היינו על ידו, קראנו תהלים, הדלקנו נרות, בכינו, צעקנו, הורדנו דמעות כמים, וכשרנו "לך אלי תשוקת" היתה אורה קדושה-טמירה, דלה קסת הסופר לתארה. ושוב נסענו מתלמידי רבנו יחד ללוותו לבית הטהרה ושם התפללנו בנץ ועמדנו על ידו וקראנו שיר השירים הלוח ושוב בבכיות מעומק הנשמה. **הבנתי שיש אלפי בנים יחידים לרבנו...**

על מרן ראש הישיבה רבנו הגדול זצ"ל הכ"מ - האדם הגדול בענקים בידיעת התורה ובשקיפתה, מסופרים מכלי ראשון בימים האחרונים מאות מאות סיפורים על מידות מיוחדות - אצילות, ענוה, רגישות לזולת, אהבת הבריות וכל מידה טובה. ואנחנו עומדים נפעמים הרי אלפי אנשים מעידים על יחס אישי והקדשת זמן מרובה באהבה ובחיבה, אז איך אפשר עם זאת לזכות לכתרה של תורה? אבל היא הנותנת והמידות הטובות הן שנותנות כלים לגדול בתורה, **"כי חדל אצילות הנפש ונועם המידות, הוא חדל בקנין החכמה הנטועה, הרגשות נעימות ביסוד החכמה"** (מרן החזו"א זצ"ל בס' אמונה וביטחון פ"א). והרב ע"ה הכ"מ סיפר לי (וכמדומה שגם נדפס בקונטרס מאמר אסתר בסוף קובץ ויען שמואל ח"ד) שלמד כל ספרי הרמב"ם לאור הירח על

דרשת הגאון רבי יגאל כהן שליט"א ראש מוסדות "יביע אומר" וחבר מועצת הרבנות הראשית

הרבים. בפעם האחרונה שנכנסתי אליו, איזה חיוך היה לו, והוא אומר לי: רבי יגאל! ערבים שומעים אותך, ערבים רוצים להתגייר בגלל השיעורים שלך. והיה לו חיוך כזה שנסוך על פניו. וכל פעם שהייתי בא אליו ומספר לו, כבוד הרב, הייתי בהרצאה פה והייתי בהרצאה שם, ועכשיו בא יהודי ואומר שהוא שומר שבת, וזה היה ממלא אותו באור גדול של שמחה. ורציתי לשמח אותו, כי מגיע לו שנשמח אותו. **וכשהרב מבקש ללמוד פרק משניות לעילוי נשמתו, אנחנו חייבים לו את החיים שלנו. אני חושב שכל יהודי שיוצא מהמקום הקדוש הזה, חובה עליו לקחת את המסכת של המשניות, פרק משניות, כל אחד ואחד לפי היכולות שלו לסיים מסכתות וללמוד לעילוי נשמתו של מורנו ורבנו, להכיר לו טובה על כל הטוב שהוא הרעיף לנו.**

כשבאתי לבקש ממנו הסכמה לאסוף כסף לטיפולים שהייתי צריך, הוא לא רק נתן לי הסכמה, אלא הוא גם הוסיף מאה שקלים, (זה היה אז, לפני למעלה מעשרים וחמש שנה). ואמר לי: הנה, זה יהיה 'סיפתח' בשבילך, שתהיה לך הרגשה טובה. פעם שמעתי שהרב אמר על עצמו, ואת זה רק אדם שהוא איש אמת יכול להגיד את זה על עצמו, **שמעולם ברכתו לא שבה ריקם כשהתפלל מעומק לבו.** שמעתי את זה באוזניים שלי מהרב בכולל בכסא רחמים כשהוא לימד שו"ת יביע אומר, ואני יכול להעיד על זה. יש רק עדיין דבר אחד שעוד לא התקיים, ואני עכשיו ילך לציון של הרב ואני אגיד לו שהוא הבטיח לי וזה עדיין לא התקיים, **אבל אני בטוח שזה יתקיים במאת האחוזים.** אבל כל ברכה שהתברכתי, זה התקיים. מספרים - אני מספר את זה על עצמי בעדות נאמנה - שכשהיו עומדים ליד החזון איש לא היתה בחירה חופשית, מהקדושה שלו, מהיראה שלו, מהתעצמות של החזון איש לא היתה לידו בחירה חופשית. ככה אני הקטן הרגשתי כשעמדי ליד ראש הישיבה, עמדי לידו בפחד בחיל ורעדה, והרגשתי בלבי ליד הרב יראה.

כשבאתי לשאול את הרב אם לקחת משכנתא של חמש מליון שקל, ולמשכן את הדירה שלי בשביל [מוסדות] יביע אומר, הוא הסתכל אלי **בעיניים תומכות ומחזקות ואמר לי: ה' אתך, לא תפחד.** אני כל כך קיבלתי ממנו בכל פעולה שעשיתי בחיים שלי, וזה רק מהאבה שלו. הוא לא היה חייב לי כלום, לא לי ולא לדכוותי. **זכינו בדור הזה לראות באמת באמת יהודי של "לך א-לי תשוקתי", וזה מה שהוא ביקש שישירו בלוויה שלו, כי באמת כל רמ"ח איבריו ושם"ה גידיו היו "לך א-לי תשוקתי", באהבה טהורה לבורא עולם, במסירות נפש שהוא מסר על הקב"ה, וכל זה מתוך אהבה.** ותמיד תמיד תמיד כמו שהזכיר הרב הקודם שדיבר על אהבת ה', חובות הלבבות, שער הביטחון, שממנו קיבלתי את זה, ואני מפיץ את זה ברוך ה' במאות ואלפים, ועשרות ומאות אלפים בכל העולם כולו, את ספר חובות הלבבות שער הביטחון, אהבת הבורא יתברך וקירוב רחוקים. **אז אם שמעתם פעם על יהודי שהתקרב בגלל יגאל כהן הקטן, תדעו לכם שאלו הפירות ואלו הכוחות שניקתי בכסא רחמים וממך ראש הישיבה, שכל הזמן דירבן אותי קדימה וקדימה.**

לא האמנתי שאני מסוגל לדבר ליד חילונים, באתי אליו ואמרתי לו: הרב, אני מוסר שיעור בישיבה בכולל, איך אני אדבר ליד חילונים? אבל הוא דחף אותי ושכנע אותי, ותמיד תמיד הוא הזהיר אותי, כל כך הרבה אהבה היתה לו לעם ישראל, והוא אמר לי: **אל תפחיד אותם!** כשאני התחלתי את דרכי בקירוב רחוקים, היו כמה רבנים שהעירו לי למה אני לא מדבר קצת על פחד, על גיהנם ודברים כאלה כדי לקרב יהודים קצת, לעורר את לבותיהם לאבינו שבשמים? ואני אמרתי לעצמי שאני אשאל את ראש הישיבה, אז כתבתי לו מכתב, והוא הזהיר אותי **באזהרה חמורה, "דרכיה דרכי נעם וכל נתיבותיה שלום"** (משלי ג', י"ז). והיום זה הוכיח את עצמו בצורה הטובה ביותר, לקרב יהודים לאבינו שבשמים בעבותות אהבה. ואני יכול להגיד לכם, **שכשאני הסתכלתי עליו כמה הוא אוהב את עם ישראל אהבת אמת, ישתבח ויתעלה שמו לעד, אני הולך בדרכו, והוא עומד מול עיני באהבת הבריות שלו, בהצלחה, בשמחה, באושר, במסירות נפש לעם ישראל.**

אני חושב שאחת הצוואות שלו קהל קדוש, אתם תלמידי שבתם לכבודו, להמשיך ולהאיר את נשמותיהם של ישראל לאבינו שבשמים, כמובן שכל אחד ואחד לפי כבודו ומעלתו, אם זה בישיבות להגדיל תלמידים, וכדו'. אבל אל תשכחו שאחד מהצוואות שלו היתה להביא את הגאולה, ו"אין ישראל נגאלים אלא מתוך תשובה", לקרב את ישראל לאביהם שבשמים, וברוך ה' תלמידי, אם זה חתניו הנפלאים, וכל אחד ואחד, תסתכלו על התלמידים והחתנים כולם עוסקים בקירוב רחוקים, לקרב יהודים לאבינו שבשמים. אז בעזרת ה' יתברך

קהל קדוש, ברשות הרבנים החשובים, אני לא זכיתי ללמוד בישיבה, אבל זכיתי ללמוד בכולל של הישיבה במשך שנים עשרה שנים, והייתי שכן של מרן ראש הישיבה. הוא ביקש שלא להספיד אותו על האבדה הגדולה שנאבדה לנו, וודאי שאני לא יכול ללכת נגד רצונו, אבל לספר עליו סיפורים אפשר. **ככה אנחנו נתחזק בזכות האדירה שהיתה לנו לחסות בצל כנפיו.** דיברו על הגאונות של מרן, מרן היה גאון, אם אפשר לכתוב על בן אדם "הרב הגאון", אז על מרן ראש הישיבה אפשר לכתוב "הגאון" ללא שמץ של חשש שאולי טעינו בשם הזה. הוא היה גאון, אבל גאונות זו מתנה מבורא עולם, הוא היה רואה דברים שאי אפשר להבין, החכמה שלו, הבקיאות שלו בתורה היתה לעילא ולעילא. **אבל אני הקטן ראיתי בו חוץ ממלאך ה' צבאו-ת ואהבת ישראל הטהורה שהיתה בו, ענוה שאין כדוגמתה, אהבה לתורה, אהבה לעם ישראל, מסירות נפש לתלמידים.** וכן הרב כל כך היה בורח מהכבוד, זה לא יאומן כי יסופר. אני זוכר פעם ראשונה שראיתי איך הוא בורח מהכבוד, לא האמנתי למראה עיני שיש כאלה אנשים בדור שלנו, שזכינו לחיות בדור של בן אדם כזה. **כשפעם שאלתי אותו שאלה והוא אמר לי "אני לא יודע", הבנתי שאני נמצא פה ליד אדם שהוא באמת באמת לא רגיל. כולם קוראים לו גאון, והוא יודע להגיד בפשיטות "אני לא יודע".** במהלך השיעור כששאלו אותו תלמידים, הוא יודע להגיד לתלמידים לפעמים: אתה צודק, אני טעיתי. אני חושב שזה לימד אותי בכל אופן, שזכיתי להיות ליד בן אדם שכזה.

עכשיו כשאנחנו בכנס הזה, מה המטרה שלו? לעניות דעתי - ואולי רבנים אחרים חשבו אחרת או יוסיפו על זה דברים אחרים - המטרה היא ללמוד ממעשיו של הרב. זו המטרה של הכנס. אם הרב היה פה עכשיו, אם היה לו אפשרות לדבר אתנו, הוא היה אומר: אל תדברו כמה הייתי גדול, תדברו לעם לחזק אותם. הרצון שלו היה בזיכוי הרבים. **כמה היה מדרבן אותי לזכות את**

גג הבנין בתוניס. הרבנית ע"ה רצתה לתפוס ראשונה את חבלי הכביסה המשותפים לכל השכנים בגג הבנין, לכן היתה עולה אחר חצות לילה במוצאי שבת עם כביסות לייבוש, והרב ע"ה היה יושב על ידה עם ספרי הרמב"ם ולומד. תורה וגדולת המידות במקום אחד. לימים כתב בקובץ ויען שמואל ח"א (עמ' ס"ד-ס"ה) לגאון הגדול צניע ומעלי רבי שלמה קרז צ"ל בענין ביאור תיבת "שם" ברמב"ם (פ"א מהלכות יסודי התורה ה"א) 102 ראיות מלשונות הרמב"ם. ושוב בספרו מגדולי ישראל ח"א (עמ' כ"ח בהערה) מנה הראיות בהוספות ושינויים. וסיים: סך הכל 108 פעמים שם שם לו. ע"כ.

(ונראה שנשמטה תיבה וצ"ל: שם שם לו חק).

זכורני לפני כשני עשורים כשיצא ספרו של מרן מורנו הרב צ"ל - ספר "לא תשיך" על פרק איזהו נשך, ארגנו האברכים בישיבה מסיבה בהשתתפות מרן רבנו צ"ל. ואמה"ג ראש הכולל שליט"א שלחני להביא גם את הגאון הגדול רבי שלמה בן שמעון צ"ל. כשהגענו לישיבה ובאנו להיכנס למעליה, בדיוק הגיע מרן רבנו צ"ל, וראה לתדהמתו את הגרש"ש ושאלו: מה כבודו עושה פה? השיבו: באנו למסיבה של כבודו. ומוה"ר צ"ל הופתע מאד שטרם הגרש"ש להגיע לזה. וכשבאנו להיכנס בדלת בית המדרש פנה מרן רבנו צ"ל לגרש"ש ואמר לו כבודו ייכנס ראשון, והגרש"ש אמר לרבנו: כבודו ייכנס ראשון וכך "התווכחו" ביניהם, עד שמרן רבנו צ"ל אמר: ביד אליהו בתשנ"ד גם התווכחנו בזה ולבסוף אני נכנסתי ראשון, עכשיו תור כבודו להיכנס ראשון...

ובזכרונותי כתבתי (לפני כ-40 שנים): דברתי עם הרב בטלפון על העלון והערתי איזה משהו באחת ההלכות, אמר לי הרב כתובו הערת העורך בזה"ל: "אבל הרב עובדיה דעתו כך וכך". אמרתי לו: הרב, זה יראה לא טוב שהרב אומר משהו ואני כביכול משיג על הרב, ואז הוספתי שכבר העירו לי על הערות העורך [שמדי פעם נכנסו בעלון]: איך אני מעיר על גדול הדור? ויען דוד: **אני לא גדול הדור, ואם אני גדול הדור תאמר להם שגדול הדור אמר לך לכתוב הערת העורך...** עוד אמר לי: הרי כבר כתבת בקובץ ויען שמואל (חלק כ"ב) שכל ההערות נכתבות על דעתי ובהסכמתי. והוסיף שכל מה שנעשה בעלון הזה הכל הכל על דעתו. ושזה העלון היחיד שהוא מסכים שיקראו לו מרן. ע"כ מזכרונותי. **אכן תורה וגדולת המידות במקום אחד.**

מקטני תלמידי ומאלפי בניו
אלעד עידאן - מעורכי הבית

אני מקבל על עצמי בלי נדר להמשיך ללכת ולדבוק בדרכו של הרב, והמתנות שהוא נתן לנו הם יאירו את דרכנו בעזרת ה' בהמשך הדרך, להמשיך ולהפיץ את אור התורה ואור האהבה בעם ישראל, וכל הקהל הקדוש הזה בעזרת ה'

דרשת מרן הראשון לציון הגאון הגדול רבי שלמה משה עמאר שליט"א

ההתעמק בעמל גדול עד כלות הנפש, והעלה פנינים יקרים מתהומי התהומות, והוא היה דולה ומעלה את הדברים, ואומר אותם כנתינתם מסיני, ולא עשה חשבון מה יאמרו או לא יאמרו, מה יכתבו או לא יכתבו, כל זה היה זר למחשבה שלו, מעולם לא הסיח דעתו מהתורה בכל מצב. הייתי אצלו גם לפני קרוב לחמשים שנה כשנפל מקומה שלישית, והרב היה באותו בית חולים (שהיה בו עכשיו), ודברתי אתו וסיפרתי לו את המעשה של רמח"ל עם רבו רבי ישעיהו בסאן, ורב רבו רבי בנימין הכהן דליג'ר, והזכרנו לו את זה גם עכשיו בשבוע האחרון, ודיברנו בזה, וראיתי שתמיד בכל מצב, גם כשהרופאים אמרו שהוא לא יכול לחיות, גם אז הרב לא הסיח דעתו מן התורה. והדבקות הזאת בתורה, הדבקות הזאת בקודשא בריך הוא ושכינתיה, היא שהביאה אותו ליראת שמים של אמת בלי חשבון. יראת שמים שאנחנו לא רגילים בה, לא מכירים ולא רואים דוגמתה לצערי הרב, חבל מאד. קשה להגיע לזה, יראה שהיא קשורה בתורה, כתוב: "בראתי יצר הרע בראתי לו תורה תבלין" (קידושין דף ל' ע"ב וכו' דף ט"ז ע"א). אז תלוי כמה האדם לוקח מהתבלין האלה, תלוי כמה אדם דבק בתבלין הללו, תלוי כמה הוא משתמש בתורה הזאת. "אחד המרבה ואחד הממעיט" (ברכות דף ה' ע"ב), כך גם היראה שלו יכולה להיראות ולפעמים היא רחמנא ליצלן, אמרו (סנהדרין דף ק"ו ע"ב) שתורתו של דואג היא קרעים קרעים, אצל הרב לא היה קרוע כלום, הכל היה שלמות אחת. מיום שעמד על דעתו, מיום שבא לעולם ועד שעלה לעולמו, הכל היה "מקשה אחת זהב טהור" (שמות כ"ה, ל"ו), "אין פרץ ואין יוצאת" (תהלים קמ"ד, י"ד) מן הכלל, לא בזמן ולא במעשים, הכל היה קודש קדשים ממש.

הגמרא אומרת בתחילת ברכות (דף ה' ע"א) לעולם יגביר אדם יצר הטוב על יצר הרע, אם נצחו מוטב, ואם לאו יעסוק בתורה, אם נצחו מוטב, ואם לאו יקרא קריאת שמע, אם נצחו מוטב, ואם לאו יזכור לו יום המיתה. שנאמר "אמרו בלבבכם על משכבכם ודומו סלה" (תהלים ד' ה'), אמרו בלבבכם זה לימוד התורה, על משכבכם זו קריאת שמע, ודומו סלה זה יום המיתה. יזכור לו יום המיתה. וכל המפרשים נזעקו ושאלו, מה זה? אדם עושה פה נסיונות, מתחיל בלימוד תורה, ואם לאו יקרא קריאת שמע, ואם לאו יחפש עוד עצה, יזכור לו יום המיתה. אדהכי והכי, עלול היצר הרע לעמוד עליו ולנצח אותו ולהכשיל אותו ורחמנא לציילן! אם יש את יום המיתה שהוא יכול לתת מכה אחת ולא יוסיף ליצר הרע, יזכור מיד יום המיתה, ולא ילך ממדרגה למדרגה או מניסיון לניסיון? והיה קשה לי עוד יותר, כי בגמרא בשיני מקומות אמרו: בראתי יצר הרע, ה' יתברך הבורא והיוצר אומר: אני בראתי את היצר הרע. מיהו יכול לדעת טבעו וחכמתו ותחבולותיו של יצר הרע כמו הבורא שברא אותו? והוא אומר: "בראתי לו" - משמע בשבילו, בראתי לו תורה תבלין. שם לא הזכירו לא קריאת שמע ולא יום המיתה, רק תורה. והנה פה אנחנו רואים שלא רק שיש עוד דברים, אלא רואים שהתורה כביכול היא רק ההתחלה, היא רק הכוח הקל יותר, אם לאו - יקרא קריאת שמע, זה יותר חזק. ואם לאו, אם גם זה לא הועיל, יזכור יום המיתה. אבל בגמרא תמיד אומרים "בראתי לו תורה תבלין?" מכח כל הקושיות האלה, ועוד דקדוקים רבים, אמרתי בסייעתא דשמיא פירוש אחר, (וגם אמרתי את זה לרב פעם. והוא שמע ואישר את זה). באמת התרופה היחידה,

הגברא מספרת (מו"ק דף כ"ד ע"א) כשנח נפשיה דרב - כאשר נפטר רב², היה לו לשמואל הרבה דברים בלי סוף על מה לבכות ועל מה להצטער, אבל מה אמר שמואל? **"אזל גברא דהוה מסתפינא מיניה" - אוי שנפטר אותו הגדול שהייתי ירא ממנו.** "אזל גברא דהוה מסתפינא מיניה". רבותי! אפשר לומר על היום הזה שבו הסתלק מן ראש הישיבה, שזה היום שנסתלק מן גדול הדורות רבנו עובדיה יוסף. כי כשראש הישיבה היה חי, היינו מוצאים נחמה פורתא בגדלותו, בגאונותו, בקדושתו, ביראתו, בהנהגתו המיוחדת שהנהיג את כל עם ישראל בחכמה בדעת ובתבונה, באמיתות שלו שאין לה דוגמה בכל הדור שלנו, הוא היה גדול דורנו אחרי מרן, ובו היינו מתנחמים, ולא היה איש שהרגשנו פחד לידו מאז שנסתלק מרן. לא היה איש דחילנא מיניה כמו מרן ראש הישיבה, זה דחילנא מיניה ממש, היה פחד. גם כשאדם רצה לפתוח פה ולומר איזו הלכה, או איזה רעיון, או איזה דבר תורה, היה פחד, כי אנחנו יודעים שכל רז לא אניס ליה. הכל מונח בתוך המוח הגדול והקדוש הזה בקדושה ובטהרה, הכל מסודר בסדר מופתי, וכשהרב היה צריך דְּבָר, מיד הדבר עולה מאליו, ואי אפשר לטעות אפילו טעות קלה. מיד הוא קולט בחדות שכלו המיוחד ממינו שלא ראינו לו דוגמא, "וי מגברא דחילנא מיניה", או לנו, מה הפסדנו בדור הזה, גברא דחילנא מיניה!

היראת שמים של מרן ראש הישיבה לפי עניות דעתי - קרוב לחמשים שנה שלא
זזה ידינו זה מזה - היא הייתה שונה מהרגיל, זו הייתה יראת שמים כמו **דבר
שבטבע, דבר שמוטבע ברמ"ח אבריו ושם"ה גידיו**, ולא רק מפני הכוח הגדול
של אביו ואמו ולמעלה בקודש שהיו קדושי עליון, והוא בא בקדושה מבטן
ומהריון, **אלא גם שהוא אף פעם לא הסיח דעתו מן התורה בכל מצב**. גם בשבוע
האחרון ממש, בערב שבת, ביום חמישי לפנות בוקר כשהיינו אצלו והתפללנו
שם, **החדות והתפיסה המהירה, והברורה והצלולה, הייתה נפלאה**. היה קשה
לו לדבר בקול, אבל אמר את הכל, אמר את מה שהוא אמר, **והיינו עומדים
משתוממים איך גם ברגעים האלה הרב ככה**. זה נפלא מאד, בכל מכמני תורה
אין דבר בעולם שלא היה מונח בכיסו מוכן ומסודר. הפלא והפלא.

כבר אמרתי בהלוויה, שמלבד המקצועות המיוחדים שהיום כמעט לא מכירים בהם, ידיעת העיבור על כל פרטיה ופרטי פרטיה בצורה הנפלאה ביותר, ידיעת הדקדוק מה שאין עוד דומה לו בעולם, ידיעת התנ"ך, ידיעה עמוקה עם המפרשים, מה שפירשו בגמרא, או בזוהר הקדוש, או בראשונים ובאחרונים לקדושים אשר בארץ המה, וידיעת התלמוד. **לא היה דבר כזה בעולם, ידיעה מיוחדת.** גם אדם שידע איזו סוגיא או איזה דבר בעל פה, **לא היה יכול לעמוד ולומר דבריו כנגד החכמה המיוחדת שלו, זו ידיעה מיוחדת, ידיעה נפלאה שידע, שהיה יכול לומר "הדבר הזה אין בתלמוד".** "הדבר הזה לא כתוב בספרים אלו". הרבה יותר קל לומר שדבר זה כתוב כאן וזה כתוב שם, אבל לומר שזה לא כתוב, צריך לזה ידיעה מיוחדת מאד. **ואצלו היה הכל ברור, ידע מה הם הדברים שלא כתובים, לא רק מה שכתוב, וידע את הכל על בוריו.**

והתורה הזאת שהוא לא פרש ממנה לעולם, הייתה חופפת עליו כל היום, הייתה חוצצת בינו לבין כל כוחות הטומאה שבעולם. לא היה שום כוח טומאה שיכול להתקרב לארבע אמותיו. כשאדם חס ושלום עושה עבירה, כתוב "וחטאתי נגדי תמיד" (תהלים נ"א, ה'), ואומר האלשיך הקדוש שהחטא שהאדם עושה, הוא עומד כמחיצה נגדו, "חטאתי נגדי" – החטא חוצץ בינו לבין הקב"ה, וכשעושה עוד חטא המחיצה נכפלת, ואם חס ושלום עשה עוד חטא, המחיצה גודלת עד שגם תפילותיו לא מתקבלים, עד שגם את היראה הוא לא מרגיש. אבל אדם שכולו בקדושה ובטהרה, אדם שכולו בנקיות, אדם שכולו אמת, שמעולם לא יצא דבר שקר מפיו בשום פנים ואופן, זה אדם מיוחד.

ה"ב תמיד אמר את האמת ולא חת מפני איש. היום בעונותינו הרבים "אשר
 2. רב ושמואל היו גדולי האמוראים, שניהם היו גדולי עולם, ולא ידועה לנו **ידידות בין אנשים
 מקטנותם ועד זיבולא בתרייתא.** כמו הידידות של רב ושמואל. מעולם לא נפרדו זה מזה, אבל
 גגם מעולם לא פסק פומייהו מירסא, ונחלקו כמעט בכל דין ודין, אבל "אתה בסופה" (במדרש)
 3. באהבה גדולה ואמיתית. **רב את האמת הם חיפשו.**

התבלין היחיד הוא תורה, אין משהו אחר. אפילו יום המיתה למי זה מועיל? למי שמחפש איך לגבור על יצר הרע, והוא מנסה ומשתדל, אז יום המיתה יכול לעזור לו. אבל אדם רגיל, כתוב בנביא: "אכול ושתו כי מחר נמות" (ישעיה כ"ב, י"ג). אדרבה, הוא אומר בין כך גם היום נגמר. יש איזו מימרא היום אצל האנשים השדופים, אומרים "פעם אחת חיים" ... כאילו אומרים, בואו נעשה חיים, נלך אחרי ההבל. אז יום המיתה זה לא איזו סגולה מיוחדת, מי שמחפש זה יכול לעשות, אבל באמת התרופה "אחת היא לאמה ברה היא לילדתה" (שיר השירים ו', ט), ואין שני לה, זה רק לימוד התורה הקדושה. אז מה הפירוש "עוסק בתורה ואם לאו"? איך אומרים "ואם לאו"? אם ה' ברא את התורה, ואמר שזה תרופה ליצר הרע, אנחנו יכולים להוציא מהפה שלנו ולומר "אם נצחו מוטב, ואם לאו"? מה זה "ואם לאו"? מי איכא ספיקא כלפי שמיא? אלא רבות, הפשט הוא שאין ספק שהתורה היא המועילה, יצר הרע מאש ואנחנו בשר ודם, והתורה היא אש, "מימינו אש דת למו" (דברים ל"ג, ב'), "כל דברי כאש נאום ה'" (ירמיה כ"ג, כ"ט). זו האש היותר חזקה, היא שורפת את היצר הרע וכל פמליא דיליה, זו האש הגדולה של הקדושה ששורפת, אז מה זה "אם לאו"? הכוונה היא לא שזה סימן שהתורה לא עזרה חס ושלום, אלא סימן שהוא לא לומד תורה, הוא רק חושב שהוא לומד תורה, אבל הוא לא לומד תורה באמת. כבר ראינו בנדרים (דף פ"א ע"א) ששם כתוב: "ויאמר ה' על עזבם את תורת" (ירמיה ט', י"ב), היו לומדים, אבל לא בירכו בתורה תחילה. ומסביר שם הר"ן בשם רבנו יונה שלא הייתה חשובה בעיניהם התורה לברך עליה, למדו תורה כמו שלומדים אומנות, כמו שלומדים אחת המקצועות, לא למדו תורה שזה תורת אלוקים חיים. הפסוק מדגיש "כי לקח טוב נתתי לכם תורתי אל תעזבו" (משלי ד', ב'). הוא לא אמר "תורה אל תעזבו", אלא תורתי - תורת ה', את זה אל תעזבו. אז מה שהגמרא אומרת "עוסק בתורה ואם לאו", הכוונה שזה סימן שהוא לא לומד תורה, סימן שהתורה שלו היא לא תורת אמת, לא תורת אלקים חיים. אז מה יעשה? יקרא קריאת שמע. ומה זה קריאת שמע? זו קבלת עול מלכות שמים וקבלת עול מצוות, ואחרי שיקרא קריאת שמע ויקבל עליו עול מלכות שמים, יחזור ללמוד תורה, ואז התורה תציל אותו. לא קריאת שמע אלא לימוד התורה, קריאת שמע רק עוזרת לו לקבל עול מלכות שמים כדי ללמוד תורה עם קבלת עול של הקב"ה. "אם נצחו מוטב" - סימן שהוא תיקן את הלימוד תורה שלו, "ואם לאו" - הרי עכשיו הוא למד תורה וקיבל עול מלכות שמים, אז מה מפריע לו? "אם לאו" - סימן שהוא בכלל לא נמצא כאן, הוא עומד כאן ולומד, אבל הראש שלו מסתובב, תפוס בהבלי העולם. הוא לא נותן את מוחו באמת בתורה, בשביל זה לא עוזר לא תורה ולא קריאת שמע, הוא לא נמצא באמת, "רק בעיניך תביט" (תהלים צ"א, ח'), אבל הלב שלו לא נמצא כאן, אז מה עושים? יזכור לו יום המיתה. יום המיתה מחזיר אותו למציאות, יום המיתה מביא אותו לחשוב, להתיישב בדעתו, ולהתבונן למי שמחפש את הדרך איך לעבוד את ה', יום המיתה מיישב אותו, אבל לא הוא שמבטל את היצר הרע, אלא עכשיו שיתיישב יחזור וילמד תורה, ורק התורה היא שתועיל לו. רק התורה, בראתי יצר הרע בראתי לו תורה תבלין ואין רפואה אחרת.

"לאיש אשר אלה לו" (בראשית ל"ח, כ"ה), למן ראש הישיבה שאנחנו עוסקים בכבודו, לאיש שמעולם לא פסיק פומיה מגירסא, לאיש שמעולם לא הסיח דעתו מתורה, ולא מתורה של קריאה או של לימוד של לכאורה, (כמו שאומר התוספות ר"ד בכתובות דף נ"ד שזה לימוד רופף בלי עיון), אלא בעומק העיון, ממית

עצמו באהלה של תורה, ממית עצמו בעומקה של תורה, קשה למצוא עוד מי שהמית את עצמו בדור האחרון שלנו כל מי חייו בלי הרף, בלי הסחת הדעת, על כן היראת שמים שלו הייתה מדרגה אחרת לגמרי, זה הייתה בחינה אחרת, כמעט לא שייכת לעולם שאנחנו חיים. זו מדרגה של יראת שמים שהייתה טבעית, כי היא הייתה ישירות מהתורה כי הוא נדבק בתורת אלקים חיים, "אחזתיו ולא ארפנו" (שיר השירים ג', ד'), מעולם לא הרפה ומעולם לא התרפה. רש"י אומר על הגמרא (ביומא דף ע"ב ע"ב) שאמרה "וזאת התורה אשר שם משה" (דברים ד', מ"ד), שהתורה היא סם חיים למיימינים בה, והיא סם המוות למשמאלים בה. ואומר רש"י "מיימינים" - שעוסק בתורה כמו שאדם שעושה מלאכה ביד ימינו, ומה זה "משמאלים"? כמו שעושה מלאכה ביד שמאלו, בשביל זה סם המוות. וזה לא מובן, בשביל רפיון יש סם המוות? תגיד פחות חיים, פחות גדלות, אבל סם המוות! האור החיים הקדוש כותב על הפסוק "ויסעו מרפידים ויבואו מדבר סיני" (שמות י"ט, ב'), שהסיעו עצמם מרפיון דים, רק אז יכלו להגיע לסיני לקבל תורה. ואומר האור החיים: "ודע, כי הרפיון מפסיד את התורה כמו חומר שמוציא את הכתמים". היום בימינו יש קלור שמים על בגד שיש בו כתם, והכתם לאט לאט נעלם. בימיהם עוד לא היה דבר כזה, אבל היו להם איזה עשבים, היו שמים מאותם עשבים על הבגד הלבן שהוא התלכלך, וזה מוריד את הלכלוך. וככה הוא אומר שעושה הרפיון. הרפיון בתורה הוא מעלים את התורה, מאבד את התורה, זה הרפיון שאומר רש"י ביד שמאלו, אדם שעוסק בתורה ועוסק ביד שמאל ברפיון, "אין ולא", קצת, "מעט שנות מעט תנומות" (משלי ו', י'), מעט מנוחות, מעט שיחה, זו תורה, אבל לא התורה שתביא אותו ליראת שמים הגדולה והמיוחדת, יראת הרוממות.

מון ראש הישיבה, כל מי שדיבר אתו ראה את זה. ישבנו שנים בבית דין משפט של תורה, ודנו יחד. כל מחשבותיו וכל דיבוריו היו קודש. מעולם לא היה דיבור סתם, הכל ברצינות, הכל בכבוד ראש, גם כשסיפר לפעמים בדרשה איזה סיפור להצחיק, זה מכוון, זה מסודר מתוך קדושה וטהרה, הכל ביראת ה' של אמת ברמות גבוהות. לא כולם הבינו את הדרך שלו, כי לא עמדו על טיבו, לא יכלו להבין שאכן מדובר פה בגדלות מיוחדת כזאת, "וי מגברא דדחילנא מיניה". אין לנו היום אחד כזה. "מי יורה דעה ומי יבין שמועה" (עיין ישעיה כ"ח, ט), עם מי נוכל להתיעץ? כל שאלה בדברים חדשים שהייתי כותב בזמן האחרון הייתי הולך אליו. בזמנו של מון הרב עובדיה הייתי הולך אליו ומביא לו, מעולם לא פסקתי בלי לשאול אותו. ומאז שמון הרב עובדיה, וגם מורי ורבי רבי יעקב ניסן ע"ה הלכו לעולמם, הייתי מתיעץ עם מון ראש הישיבה. ובמהירות שלו, בתפיסה החדה והמיוחדת, היה תוך יומיים-שלושה כבר עובר על התשובה. אפילו תשובה שתהיה ארוכה מני ים, היה מחזיר אותה עם הערות, ועם דברים ברורים כשמש, בכל מקצוע ומקצוע, בכל עניין ועניין. ועכשיו אין לנו למי לפנות, רק לשאת עינינו לקדוש ברוך הוא. "כעיני עבדים אל יד אדוניהם, כעיני שפחה אל יד גברתה, כן עינינו אל ה' אלקינו עד שיחננו" (תהלים קכ"ג, ב'). רק רחמי שמים, אנחנו מתפללים ואנחנו מבקשים ממון ראש הישיבה, שימשיך לעמוד בעוז וחיל לפני כסא כבודו יתברך, בעד בניו, ובעד ננותיו, בעד חתניו וכלותיו וצאצאיו, בעד אחיו הגדולים היקרים, בעד כל תלמידיו, בעד כל כלל ישראל כולו, שה' יחוס ויחמול, ואל שד-ג שאמר לעולמו ד', יאמר לצרותינו ד', וישלים גאולתנו, יגלה משיח צדקנו, ויבנה מקדשנו בשובה ונחת, במהרה בימינו ונאמר אמן.

דרשת מון הראשון לציון הגאון הגדול רבי דוד יוסף שליט"א

התקווה, מון ראש הישיבה היה אברך צעיר, אני חושב שהוא היה פחות מגיל 30, בגיל 25-26 והוא בא לשיעור של אבא, ואני זוכר שהוא היה שבור ורצוצ' אחר הרצח של אביו, זה היה הלם ממש נורא ואיום. (היינו שבורים כלונו כששמענו את זה, אני הייתי אז ילד קטן, אבל כל הארץ הייתה מזועזעת מהדבר הזה). והוא בא לשיעור של אבא, ואבא ראה אותו, והעלה אותו לשבת לידו. אבא הפסיק את השיעור, וביקש ממנו שהוא רוצה לשמוע אותו שהוא ימסור את השיעור. אנחנו לא הכרנו אותו אז, אבל הוא נתן שיעור פה מפיך מרגליות, ואז אבא קרא לו, ועודד אותו שימשיך לעסוק בתורה, יחזור לאיתנו וישב וילמד וימשיך את דרכו של אביו, ואכן ברוך ה' יחד עם אחיו רבי צמח שליט"א שיבדל לחיים ארוכים, הם הקימו את הישיבה, ועשו גדולות ונצורות והעמידו הרבה תלמידים.

הגמרא בעירובין (דף י"ג ע"ב) אומרת, אמר רבי (יש גורסים בגמרא רבי ויש גורסים רב), זה מופיע בשני מקומות [עיין ירושלמי ביצה פ"ה ה"ב], זה שאני חריף ומחודד יותר מהחברים שלי, זה בגלל שראיתי את רבי מאיר מאחוריו, ואילו הייתי רואה אותו מלפניו, הייתי מחודד עוד יותר. מה הפשט כאן? לראות

ברשות מרן ורבנן גדולי ומאורי ישראל, מון הגאון הגדול רבי יצחק זילברשטיין שליט"א, מון הגאון הגדול רבי שמואל בצלאל שליט"א, מון הגאב"ד הגאון הגדול רבי שלמה מחפוד שליט"א, מון ראש הישיבה הגאון הגדול רבי יהודה כהן שליט"א, גיסו [של מון זצ"ל] הגאון המפורסם רבי יצחק ברדא שליט"א, ואחיו שממשיך את דרכו בישיבה הגאון הצדיק רבי צמח מאזוז שליט"א, אחיו הגאון הגדול סיני ועוקר הרים ממש, רבי רחמים מאזוז שליט"א, הבנים היקרים, החתנים היקרים. מורי ורבותי!

דברנו בלווייה שקשה מאד לא לבכות, קשה מאד. בפרשת השבוע נאמר: "ואחיהם כל בית ישראל יבכו את השרפה אשר שרף ה'" (ויקרא י', י'), וחז"ל אומרים (ר"ה דף ח"י ע"ב) שקשה סילוקם של צדיקים יותר משריפת בית המקדש. בית המקדש נשרף, וככה זה אדם גדול שכל ימיו למד תורה ולימד תורה. אני זוכר רבותי, אזכרה ימים מקדם, אני חושב שזה היה בשנת תשל"א אחרי הרצח הנורא של אביו מון הגאון הקדוש רבי מצליח מאזוז ה' יקום דמו, מון ראש הישיבה זצ"ל עלה לארץ, ואבא היה אז רב בתל אביב, ואבא היה נותן שיעורים בשכונת

אל תבכו למת ואל תנוודו לי, בכו בכה להולך בטל,

מקומו. ושואל המשנה ברורה, אם יש לי כלי שמלאכתו לאיסור ויש לי גם כלי שמלאכתו להיתר, ואני יכול להימנע מהטלטול של הכלי שמלאכתו לאיסור, מה הדין? למשל יש לי כסא, ויש עליו סיר של בישול. אני רוצה לשבת על הכיסא, ואני צריך להוציא את הסיר, אז זה נקרא צורך מקומו, אבל בנקל אני יכול להביא כסא אחר, האם אני מחוייב להביא את הכסא השני או לא? שאלה מאד מעניינת. והמשנה ברורה דן בזה, הוא מביא ראיה מהגמרא (שבת דף קכ"ד ע"א) לגבי העורות בבית המקדש של הקרבנות שהיו תולים אותם, ופוסקי הדור האחרון מקשים על הראיה הזאת, מצדיקים ודוחים, ויש הרבה הרבה ויכוח על הראיה הזאת של המשנה ברורה.

אז אמרתי את זה לראש הישיבה, ואז הוא אומר: אני חושב שיש לי ראיה מפורשת מרש"י. **ראש הישיבה הרש"י היה שגור על פיו.** הוא אומר לי ככה, יש משנה בשבת (דף קכ"ב ע"ב) שמפרטת את הדברים שהם כלי שמלאכתו לאיסור, ובסוף כתוב שם: "מחט של סקאים" – מחט של אלה שעושים שקים, זה כלי שמלאכתו לאיסור, ואם אני רוצה להשתמש בו להיתר לצורך גופו זה מותר, ורש"י אומר שם: "מחט של סקאים, למי שאבד מפתחו". למה רש"י צריך להגיד "למי שאבד מפתחו"? אם זה מותר זה מותר? **אלא רואים מרש"י שאם יש לו מפתח שהוא כלי שמלאכתו להיתר, אין לו רשות להשתמש במחט של סקאים. אחרי זה אני התקשרתי אליו ואמרתי לו שהדברים הללו כתובים בפירוש ברבנו ירוחם** (נתיב י"ב חלק ט"ז), הוא כיון לדעתו של רבנו ירוחם. אבל אני במקום אמרתי לו, שאם הוא כבר מביא את הראיה הזאת, רש"י לפני כן כבר מדבר על קרדום לחתוך בו את הדבילה, ורש"י מסביר שהדבילה היא קשה ואי אפשר לחתוך אותה בסכין, וצריך בשבילה קרדום, למה רש"י צריך להגיד את זה? רואים גם מכאן שרש"י סובר שאם היה אפשר לחתוך בסכין, אז לא היה מותר לחתוך בקרדום. והרב מאד נהנה מהראיה הזאת גם כן. אבל כל דבר שהיו מדברים אתו, הוא היה בקי בש"ס, היה מצטט מגמרא, מרש"י, מתוספות, בקיאות עצומה. ואני אומר לכם רבותי, עצם הדבר לדעת מיד להביא ראיות כאלו זוהי חריפות. זה סיני ועוקר הרים ביחד.

אז בעזרת השם רבותי, התלמידים שלו מצווים להמשיך את דרכו, שיהיו שפתותיו של צדיק דובבות בקבר, אני רואה שהוא ביקש בצוואה שלו בכתב ידו **שילמדו פרק משניות לזכרו. אנחנו חייבים לו הרבה הכרת הטוב, ואנחנו נעשה את זה בעזרת ה', בלי נדר כל אחד ואחד מאתנו יקבל על עצמו את זה.** ואנחנו כולנו מתפללים שאחיו הגאון הצדיק רבי צמח, שהוא מקים עולה של תורה שאין כדוגמתו, והבנים והחתנים, חתנו הגאון הרב ליאור שהוא היה בביתו כל השנים, והוא טיפל כראוי וכמו שצריך במרן ראש הישיבה, והקים בעצמו ישיבות ותלמודי תורה, שכולם בעזרת השם ימשיכו, ומרן ראש הישיבה יתפלל עליהם. רבותי, אני מסיים ואני מבקש באמת מכל הלב ממרן ראש הישיבה שהוא היה אוהב תורה שאין כדוגמתו, אוהב תלמידי חכמים שאין כדוגמתו, **אני לא יודע כמה הציבור מבין, אבל עולם התורה בסכנה.** ואנחנו מתחננים ומבקשים מראש הישיבה שאהב כל כך תורה, אהב כל כך תלמידי חכמים, שיעמוד לפני כסא הכבוד ויתפלל "כי לא תשכח מפני זרעו" (דברים ל"א, כ"א), **שעולם התורה הגדול והמפואר שיש כאן היום בארץ ישראל ימשיך מעלה מעלה מחיל אל חיל, ונזכה כולנו לתחית המתים ולגאולה שלמה בקרוב אמן כן יהי רצון.**

תלמיד חכם זה חשוב, ברור, כתוב: "והיו עיניך רואות את מוריק" (ישעיה ל"ב). ויש פוסקים שכותבים שבשבת משום שטרי הדיטות אסור להסתכל בתמונות, אבל תמונות של צדיקים מותר, כי כתוב "והיו עיניך רואות את מוריק" ולראות אותו פנים אל פנים זה מוסיף יראת שמים וקדושה, אבל זה מוסיף חריפות? איך אפשר להיות מחודד בלראות תלמיד חכם?

אבל אפשר לומר שהפשט הוא כזה. חז"ל אומרים (עירובין דף נ' ע"ב ועוד) שרב תנא הוא ופליג, וכן רבי יהודה הנשיא, שניהם היו בסוף תקופת התנאים, דור אחד אחרי רבי מאיר. או אחד מהם או שניהם זכו לראות (השאלה היא לפי הגירסא) את רבי מאיר ולשמוע ממנו תורה, אבל מכיוון שהם לא הספיקו לשמוע הרבה, אז זה בבחינת "ראיתי את רבי מאיר מאחוריי", הם לא הספיקו הרבה, ואילו הייתי זוכה להיות תלמיד מובהק שלו – אומר רבי יהודה הנשיא – אז הייתי מחודד הרבה יותר.

אני אומר את הדברים הללו על מרן ראש הישיבה רבי מאיר מאזוז, כל ימיו הוא לימד תורה, העמיד הרבה תלמידים, אין לנו תחליף לרבי מאיר. לתורה הגדולה שלו, לתורה העצומה שלו, אין לנו תחליף. אבל יש לנו את התלמידים שלו, **ישיבת כסא רחמים הוציאה מתוכה מאות ואלפים גדולי תורה,** אנחנו רואים את זה בספרי התשובות שלהם, אנחנו רואים את זה ביישובים, בכפרים, בישיבות, בכל רחבי הארץ, תלמודי תורה על טהרת הקודש, והם תלמידיו. אז יש כאלו שהם בבחינת "ראיתי את רבי מאיר מאחוריי" – לא זכו ללמוד ממנו הרבה תורה, **אבל יש כאלו, וברוך ה' יש הרבה כאלו, שזכו להיות תלמידיו המובהקים, הם ימשיכו את דרכו,** ואז באמת יתקיים בנו "יעקב אבינו לא מת" (תענית דף ה' ע"ב), כי הם ימשיכו את העיון שלו ואת התורה שלו. **אבא היה אומר תמיד שבספרי גדולי חכמי תוסס רואים עיון אמיתי, והוא היה אומר: שכשרוצים לראות בדורנו מה זה עיון תוניסאי אמיתי, זה רבי מאיר.**

ורבותי, **מרן ראש הישיבה רבי מאיר היה בקי בש"ס כפי שכבר סיפרתי לכם שאבא ככה אמר עליו** אבל הוא גם היה חריף מאד. מה זה חריף? אנחנו רגילים היום שלהגיד "חבונה", לבנות בנין שלם, זו הגדרה של חריף. אבל הנה נסתכל בגמרא במסכת חולין פרק כל הבשר (דף ק"י ע"א), הגמרא מספרת על רמי בר תמרי, הביאו אותו לפני הרב שהוא עשה דבר נגד מנהג המקום, ואז התעורר ביניהם ויכוח. ובכל דבר הוא היה עונה תשובה במקום "הכי אמר רב יהודה אמר שמואל", "הכי אמר שמואל", כל דבר הוא עונה תשובות יפות במקום. ואז הרב אמר לו: אתה חריף טובא, והוא עונה לו: אם הייתי במקומי, הייתי מראה לך כמה אני חריף... כשמסתכלים בדברי הגמרא כאן, לכאורה אין פה שום חריפות, יש פה בקיאות, כל דבר הוא ידע להגיד תשובה. אבל אנחנו רואים פה שהמשמעות של חריפות היא שאדם יודע לענות במקום מיד, לדמות מילתא למילתא בצורה נכונה וישרה, לחלק חילוקים, להגיד סברות ישרות, ולהביא ראיות מיד, זה עיון אמיתי.

ואני רוצה לספר לכם שבאחת השיחות האחרונות שהיו לי עם ראש הישיבה, **שברוך השם במשך שנים רבות הייתה בנינו אהבה גדולה, אבל תמיד זה לא היה בדברים בטלים, אלא זה היה בדברי תורה.** התחלתי ללמוד את סימן ש"ח, ומרן ראש הישיבה שאל אותי במה אתה עוסק? אמרתי לו בסימן ש"ח, בדיני כלי שמלאכתו לאיסור. ואז אמרתי לו שהמשנה ברורה (ס"י ש"ח ס"ק י"ב) שואל שאלה מעניינת, כלי שמלאכתו לאיסור מותר לטלטל אותו לצורך גופו ולצורך

דרשת הגאון הגדול רבי שלמה מחפוד שליט"א ראב"ד יורה דעה וחבר מועצת חכמי התורה³

כאבם הוא כאבנו, ויש מה להצטער ולהתאבל, על אבדן יקר, אדם כשר במלא מובן המלה. ישר בלבו ובנפשו, במשפחתו ובחבורתו, ברשות היחיד וברשות הרבים, הן בדברים שבין אדם למקום והן בדברים שבין אדם לחבירו, **ישר בלבו ובפיו, ללא כל מחיצה מבדילה ביניהם,** הוא לא רצה להכיר את העקמומיות הקיימת בתוכנו היום, כי ישר היה, ישר במחשבתו, **תמיד דיבר דברים נכונים ונבונים, כנות, ישרות, אמיתיות הייתה לו.**

דרכו הייתה אותה דרך שסללה אבותיו ואבות אבותיו, לפי הקו שקבעו חז"ל "איזוהי דרך ישרה שיבור לו האדם כל שהיא תפארת לעושה ותפארת לו מן האדם" (אבות ב' א'), **ושתי התפארות הללו הלאו אצלו בד בבד ללא כל מחיצה מפרידה ביניהם.**

אהבתו לתורה עברה כל גבול, שמו הטוב הלך מסוף העולם ועד סופו, יש הרבה שנפטרים מהעולם בשם טוב, כמו שאומרים "פלוגי נפטר בשם טוב", רבי מאיר היה מקטנותו וגדלותו, לא היה תהום ופער בין ימי הילדות לימי הנערות לימי הזקנה, כולם שרשרת ארוכה של מידות טובות, מעשים טובים, ותכונות

כבוד כל הרבנים הגאונים כל אחד לפי כבודו ומעלתו, כבוד המשפחה. **מאד קשה לי לדבר, כי "נפשו קשורה בנפשו"** (בראשית מ"ד, ל'), **היינו קשורים בקשרי נפש, קשרי אהבה ממש,** השמועה ששמענו "וימס לבבנו" (יהושע ב' י"א), ולכן אָבָל כבד זה אינו מצטמצם לתוך ד' אמותיה של המשפחה בלבד, כי עצם המושג משפחה הוא מאד יחסי, יש לנו משפחות הרבה יותר גדולות, אבל אדם שהוא בעל השפעה, בעל אופק רחב, בעל הבנה יתרה, חוג המשפחה שלו הוא יותר רחב, הוא מקיף חוגים נרחבים בציבור, בבחינת "חכם שמת הכל קרוביו", הכל קרוביו סלקא דעתך? אלא הכל קרוביו (שבת דף ק"ה ע"ב). בחורי ישיבה, הציבור היושב כאן, כולנו, **אבלם הוא אבלנו, צערם הוא צערנו,**

3 שהיה בידידות שנים רבות עם מרן רבנו זצ"ל, וכאשר שמע שמצבו של מרן זצ"ל לא טוב, קמו הוא והרבנית באמצע הלילה וסיימו ספר תהלים שלם לרפואתו. ובהאבה הדדית, כאשר הגיע הספר האחרון "קובץ מאמרים" חלק ג' למרן זצ"ל לבית החולים, אמר לחתנו הגאון רבי ליאור הכהן שליט"א: קח את הספר, תיסע עכשיו לביתו של הגאון הרב שלמה מחפוד ותמסור לו את זה.

שמבזבז את כל ימי חייו ללא מטרה. (מתוך צוואתו הקדושה)

מוסר מהלך, עלינו ללמוד מדרכיו ואורחותיו, ואז הוא יהיה מליץ טוב על כל עם ישראל אמן.

נפשיות מיוחדות במינן וגדלות בתורה. לכן מורי ורבותי, הסיכום הוא רבי מאיר הלך לגנזי מרומים תחת כסא הכבוד, עלינו רק ללכת בדרכיו, באורחותיו. אתה היית רואה את רבי מאיר הולך בכביש, והיית רואה ספר מוסר מהלך, ממש ספר

דברי המשפחה - חדב"נ הגאון רבי מיכאל דיעי שליט"א ר"מ בישיבה

אכלת, ואני אומר לו: הרב, אכלת. והרב אומר לי: לא נכון, אתה לא אכלת. מה הקשר? וכאילו הוא אכל... מה זה הדבר הזה? אבל הוא מדבר מתוך ההרדמה, רש"ב"א, רדב"ז, גמרא, כי זה המהות שלו! הוא כל הזמן למד תורה! כל הזמן זה מה שהיה לו, לא היה לו משהו אחר. כל הזמן זה תורה, כל רגע ורגע, לכן כשיזה מה שיש לאדם בראש, אז גם כשהוא נרדם הוא חוזר על זה, זה המהות שלו, הוא ניצל כל שניה ושניה ללימוד תורה.

אני לא אשכח איך לפני כשלושים שנה, באתי אליו יום אחד בבוקר מוקדם, ואני רואה אותו בכניסה לבית, יושב ליד שולחן קטן עם פיג'מה, ולידו היה ספר שו"ת "איש מצליח", הרב עוד לא התפלל, (הוא היה מתפלל אז בנדבורנא ליד הבית), ולידו פתוח ספר איש מצליח כרך א', ומי שמכיר את הספר הזה, הלואי שיבין מה כתוב שם... שיקרא, שינסה לקרוא, אחר כך נדבר להבין מה הוא מדבר ומה הוקשה לו, כמעט כל שורה זה כמו מהרש"א. ואני רואה את ראש הישיבה עם הספר והעט, והוא אומר לי: חכה שנייה, אני רק גומר לכתוב כאן איזו הערה. ההערה לקחה איזה חמש-שבע דקות ואולי אפילו יותר, ואני משתגע, אמרתי לו: אתה עם פיג'מה? מה זה? "בחלום אדבר בו?"! (במדבר י"ב, ו'). מה הדבר הזה? מה הולך פה? להקשות או להעיר על הרב איש מצליח, זה לא דבר של מה בכך. וזה דבר ראשון על הבוקר עם פיג'מה! אני לא אשכח את זה, זה בלתי נתפס.

הרבה אנשים שואלים אותי, גם אז גם היום, מתי מרן ראש הישיבה לומד בבית? מה הוא לומד בבית? ואני תמיד עניתי להם ועונה להם: "ראש הישיבה לא לומד, הוא רק כותב"... הוא כל הזמן כותב, פשוט לא רק "לא פסיק פומיה מגירסא", אלא "לא פסיק עיטיה מגירסא"... כל הזמן הוא רק כותב. הזמן היחיד שהוא לומד זה בשבת. ואז מי שמכיר, כשיש לרב הערה הוא עושה איזה קיפול, ובמוצאי שבת יש ערמה אחת או שתיים של ספרים, ואולי ב-12 בלילה אפשר לסיים לכתוב את כל ההערות, ולפעמים גם זה לא מספיק, אז הרב ממשיך גם מחר בבוקר, מזהים: זה בלתי נתפס. הוא כל הזמן לומד, כל הזמן כותב. לומד וכותב, זה המהות של הרב. לכן "בכו בכה להולך בטל", לבכות על מי שבאמת הולך בטל, על זה צריך לבכות, על זה צריך להצטער.

אספר לכם שני סיפורים קטנים, כשהרבנית עוד הייתה חיה, לפני 26 שנה בערך, ביקשו ממני לעשות שבת עם הרב במלון ניר עציון, והיה שמה גם הגאון הרב בן ציון מוצפי, כשנגמרה תפלת ערבית ירדנו לחדר האוכל, היו שם מדרגות ודיברו ביחד בדברי תורה. והנה אמר לו הרב מוצפי שלאביו הגדול, המקובל רבי שלמאן מוצפי היה לו ספר עם כל מיני כוונות, כשהוא אוכל ככה, יכול ככה, כשאוכל ככה יכול ככה, ושם כתוב כשאוכל בשר יכול כנגד "חי אבות", והרב שלמאן מוצפי כתב בעט על זה שזה צריך עיון גדול, איזה ח"י אבות יש? אברהם יצחק יעקב, זהו. כמה אבות יש לנו? והוא אומר שאביו הסתפק בזה שנים, ולא הייתה לו תשובה. אני לא אשכח את הרגע הזה, ראש הישיבה יורד במדרגה אחת, עוצר שנייה ואומר: "טעות סופר, זה חיי אבות". הוא לא הבין מה הפירוש. אמר לו הרב: כמה אברהם ח"י? 175, כמה יצחק? 180, כמה יעקב? 147. כמה בסך הכל? 502 כמניין בשר, זה "חיי האבות"! והוא נדהם, השתגע, מה הולך פה? משהו בלתי נתפס.

הרב מסוגל להגיד לך לפעמים פיוטים של רבי יהודה הלוי, משפטים שלמים, ואתה שואל אותו: הרב, מתי קראת את זה? והרב אומר לך: לפני ששים שנה! ומאז לא קראת עוד פעם? לא! לפני אולי עשר או שתיים עשרה שנה, רבי ישועה שיחיה קיבל בישיבה פקס מהגאון הראשון לציון רבי דוד יוסף באיזה נושא בהלכות גשמים, וביקש שראש הישיבה יעבור על זה, ויכתוב הערות וכו'. ר' ישועה העביר את זה לרב, הרב עבר על זה, נתן הערות על כמה נקודות, ובסוף הסכים אותו בפסק דין. זה לקח לרב כמה דקות, חמש או שבע דקות, אבל אמר לו: אל תשלח את זה לרב עכשיו, רק עוד כמה שעות. אמר לו: למה לא עכשיו? ככה הרב אמר. והנה אחרי כמה שעות הוא שלח לו את זה, ורבי דוד יוסף כל כך נהנה, הוא הודה לראש הישיבה, ואמר: רואים ממש שהרב העמיק, וכתב ושאל ובדק וכו' וכו', ממש יישר כח על כל הערות המחכימות וכו'. אמר לנו הרב: הבנתי למה אני לא רציתי לשלוח מיד, אם אני אשלח את זה תוך חמש דקות, כאילו אני אומר שזה משהו קטן. ובאמת הרב ידע הכל, בשבילו היה מספיק חמש-שבע דקות, אבל לאנשים אחרים זה צריך לקחת כמה שעות טובות.

ברשות כל הרבנים הגאונים, קהל קדוש ונכבד, כמו שהזכיר קודם גיסי הרב הגאון רבי ליאור כהן, חייבים לקיים את צוואתו של מרן ראש הישיבה לא להספיד אותו, אנחנו מקיימים את מה שהוא אומר, רק נספר כמה דברים על אורחותיו, והדבר המדהים שכתב בצוואה שלו: "אל תבכו למת, בכו בכה להולך בטל", זה משפט חזק מאד. "אל תבכו עלי", מי שהכיר את ראש הישיבה ידע שלעולם לא רצה שיבכו עליו. אלא תבכו על מי שהולך בטל, אנשים מבזבזים את הזמן שלהם על שטויות והבלים, אל תבכו עלי.

האמת, אני לא האמנתי שילך מאתנו, אפילו בתוך האוטו של החברא קדישא, אחרי ששרו "גדל אלקים חי", ככה הוא ביקש בצוואה שלו, אחרי שגמרנו את זה, אז ינון מאמו שיהיה בריא אמר לו: "שבת שלום, תקום הרב"... ואני נזכרתי ברש"י במסכת תענית. הגמרא שם אומרת שיעקב אבינו לא מת, והגמרא שאלה: "וכי בכדי ספדו ספדיא וקברו קבריא"? וענתה הגמרא: "מקרא אני דורש, מה זרעו בחיים, אף הוא בחיים". ורש"י כותב משפט מדהים. קשה לו, הרי הגמרא שאלה קושיא, וכי בחינם ספדו אותו וקברו אותו? מה התשובה שזרעו בחיים אף הוא בחיים? אז אומר רש"י: חשבו שהוא מת! שמעתם?! לא אני אומר את זה, רש"י כותב: חשבו שהוא מת. ואני עוד האמנתי בתוך הרכב, אמרתי לו: "אבא תקום", והוא לא קם. אבל אסור לבכות.

בימים האחרונים בתוך המחלקה, נכנסו כמה בחורים צעירים לשמח בתוך החדרים, לשיר שירים, (זה היה נראה לי ביום רביעי י"א בניסן), ונכנסו לתוך החדר. הם שאלו: איזה שיר רוצים לשיר? בהתחלה הלכו על שירים ישראלים, אמרתי להם: זה לא מתאים. ושירים חסידיים זה לא בשביל הרב... אז אני והרב ליאור אמרנו שישירו שירים של המקורות, אמרנו "ידיד נפש" והתחלנו לשיר אתם ביחד, שהגענו ל"אנה א-ל נא, רפא נא לה", בני יקירי יחזקאל התחיל לבכות. אמר לו הרב: אל תבכה! אל תבכה! אני מבקש ממך אל תבכה. וזה צוואתו של הרב, זה קשה לנו מאד, אבל אם הרב ביקש, אנחנו נשתדל, ובעזרת ה' נעמוד בזה ונצליח. אני מודה לקב"ה שבשבת האחרונה שזכיתי להיות לידו בזמנים קשים מאד במשך שעתיים וחצי [אחרי שמרן זצ"ל הלך לבית עולמו], אני מודה לבורא עולם ששמרתי על ההלכה לא לבכות בשבת, עד מוצאי שבת שזה היה כבר יותר ממני. הרב ביקש לא לבכות לו, לא הכרתי את הצוואה, אבל אני מכיר את דרכו, שתמיד הרב רצה (כמו שהראו כאן את דבריו) שנגשמ. אבל דבר אחד בעצם כן כאב לו "בכו בכה להולך בטל", תפסיקו מהשטויות, מי שמכיר את ראש הישיבה - חוץ מהשנים האחרונות שנחלש מאד מאז הניתוח - רואה אותו כל הזמן, תמיד עם ספר פתוח, לעולם לעולם אף פעם אינו בטל. לעולם! בעצרות הגדולות שלפעמים הישיבה עשתה, או שעשו לפעמים כל מיני אנשים אחרים וכדומה, כמו ביד אליהו, תראו לפעמים במה של עשרות ואולי מאות רבנים, והרב הוא היחיד או בין היחידים שנמצא עם ספר ביד, הרב ניצל את הזמן שלו עד השניה האחרונה. זה לא אדם פשוט.

גם היסורים זה לא סתם יסורים, זה כמעט ששים שנות סבל! וזה לא "כואב לי הראש", "כואב לי הבטן", אלא זה דבר שאי אפשר להבין ואי אפשר אי אפשר לתאר. בשבת חתן של הנכדה שלו זכיתי להיות עם הרב בבית חולים מעייני הישועה, באותו בוקר בשב בבוקר עד שמונה בבוקר היה צריך לטפל בו, ואחרי שגמרנו לטפל במשך שעתיים, יצאתי שנייה אחת החוצה מהחדר, והיה קשה מאד, אמרתי: "רבונו של עולם, איך ממשיכים מכאן"? איך אפשר? ובכל זאת, תמיד מה שהיה אפשר ללמוד ולנצל את הזמן, הוא ניצל את הזמן שלו עד השנייה האחרונה כמה שאפשר.

אני לא אשכח איך לפני שבע שנים בדיוק (ועוד שבועיים) היה אז ניתוח שהרב עבר בבלינסון בחול המועד פסח, זה היה בבוקר מוקדם מאד, הניתוח לקח כמה שעות, וכבר באנו אליו כל הילדים וכל החתנים, בערב היה צריך להיות לידו, הרב היה עדיין בהתאוששות. ואמרה לי האחות שהרב צריך להתעורר כל רגע, ובאמת אחרי חצי שעה שעה הוא התעורר. אמרתי לו: מה נשמע הרב? אומר לי: ברוך ה' בסדר. אבל מדי פעם בגלל שהוא עדיין בהרדמה, הוא היה נרדם מדי פעם. והיה דבר מדהים. כשהוא היה קם, כאילו מתאושש, הוא היה זורק לי גמרות, זורק לי פוסקים, מה הוא מדבר? ריבונו של עולם! והוא אומר לי: הרשב"א ככה כתב, אבל דעת הראב"ד ככה. מה אתה מדבר? והרב ממשיך: אני אומר לך, אבל הרשב"א כותב אחרת... והוא נרדם. אחר כך אומר לי: אתה לא

סיפרתי גם כמה פעמים מה שהיה לי עם הרב לפני שלושים שנה בנושא ברכות קריאת שמע לנשים, זה דבר מדהים ביותר. מרן הרב עובדיה בש"ת יביע אומר (ב"ב ס"ו ו' וגם בח"ג ס"ו) מביא את מרן הכסף משנה בהלכות ברכות קריאת שמע (פ"ב ה"י) בשם רבנו יונה, וכותב מרן הרב עובדיה שאין את זה ברבנו יונה. גם אני חיפשתי, הפכתי את מסכת ברכות, ואין שם כלום. הלכתי לראש הישיבה, זה היה בשבת אחת, אמרתי לו: ככה כותב הכסף משנה, ואין כזה ברבנו יונה. **הרב היה באמצע לאכול, והוא אמר לי: תקריא לי את הלשון.** אני קורא את הכסף משנה בשם רבנו יונה, והרב אומר לי: תקרא עוד הפעם! אני קורא עוד הפעם והרב אומר לי: לא, זה לא רבנו יונה, זה לא השפה שלו! הוא יודע מה זה השפה, והרב אומר לי: "תבדוק ברבנו מנחם", יש ספר המנוחה על הרמב"ם של רבנו מנחם. האמת ששכחתי מזה, אבל אחרי כמה ימים בדיוק ישיבתי ללמוד בבית המדרש "משכנות יעקב" ברחוב קהילות יעקב, והנה אני רואה לידי ספר המנוחה. נזכרתי בזה, פתחתי, וממש ככה, "דבר ה' בפייה אמת", מלה במלה! זה מדהים, אמרתי לו את זה, הוא כל כך שמח. הוא בא עד משכנות יעקב, (זכו שפעם אחת ויחידה בעולם הרב ירד למשכנות יעקב אצל האשכנזים...), ישב וראה את הספר של רבנו מנחם. אי אפשר להבין דבר כזה.

אני רק אסיים במשהו קטן. מי שמכיר את ראש הישיבה, יודע שלא רק בתורה אכפת לו על כל שנייה, אלא גם בהכרת הטוב כלפי כל אחד ואחד. המלה האחרונה שראש הישיבה דיבר לפני שהרדימו אותו ביום שני א' דחול המועד, היינו לידו ובאו הרופאים ורצו לעשות לו נקז בכבד, ואמרנו לנו לצאת החוצה. הלכתי אליו שנייה אחת ואמרתי לו (אני כמוזן לא ידעתי שהוא לא יתעורר אחר כך): הרב צריך משהו? אמר לי: לא. אמרתי לו: איזה דבר, אולי קצת מים? אמר לי: כן. היה מותר להזריק לו קצת במזרק, שני סיסים מים, ואז נתתי לו לאט לאט, הרטבתי לו את הפה. ואז הוא תפס לי את היד ואמר לי: "תודה רבה לך". אלו המלים האחרונות שלו. הכרת הטוב של הרב, כאילו מה נתתי לו, שני סיסים מים, אבל זה הכרת הטוב. מסתמא רבי לא יאזכר כשהיינו במעייני הישועה באיזו שבת, באותה שבת המכשיר צפצף הרבה, והייתה אחות שקראנו לה מדי פעם. במוצאי שבת, הרב אמר לי: **עובדיה חדוק:** תביא לי 2000 ש"ח, ומהם 500 ש"ח תביא לאותה אחות. שאלנו את הרב: למה, מה קרה? אמר לי: כי אתה שיענת אותה, היא הלכה והבאת אותה שוב. אמרתי לו: אבל זו העבודה שלה. והרב אמר לי: אז מה? מגיע לה 500 ש"ח! אמרתי לו: הרב, בסדר, אבל למה 500 ש"ח? תן לה מאה או מאתיים? והרב אומר: לא! מגיע לה 500 ש"ח. זו הכרת הטוב, להכיר טובה לכל אחד ואחד גם בשעות הכי קשות. להכיר תודה לקב"ה. ועל כל אחד

ואחד להכיר תודה לאשה ולילדים שלנו, אנחנו לפעמים שוכחים, גם להם מגיע תודה רבה. אז נלך בדרכו של ראש הישיבה, לא לבזבז שום שנייה, להשתדל כמה שאפשר, כמוזן שזה לא דבר פשוט ולא מובן מאליי, אבל יכולים לעשות הרבה מאד, אם אדם רוצה, אפשר הרבה מאד לעשות. ככה נזכה ללכת בדרכיו. ובסיום, אני רוצה להודות בשם המשפחה לכל האנשים שעזרו לרבי, בעיקר לבניו היקרים, גיסנו הגדול רבי דוד גדעון, ואחיו הקטן רבי חיים ונשותיהם, ולחתניו, הרב הגאון הרב דקל, ובמיוחד לחתנו הגאון הרב ליאור, שנמצא בביתו של ראש הישיבה למעלה מעשרים וארבע שנים, וטיפל ברב במסירות נפש, אני לא יודע אם כל אחד מאתנו היה מסוגל לזה, ובמיוחד בשנים האחרונות. וישר כח גם כן לאשתו היקרה. וגם לשאר הבנות של הרב, גם אשתי שתהיה בריאה, וגם לאשתו של הרב דקל, שתמיד מה שאבא ביקש, מיד רצה לעשות לו. ולכל הנכדים היקרים ובעיקר יחזקאל, ובעיקר בעיקר לאלחנן שיהיה בריא, אני יודע שיהיה קשה לך אלחנן, אבל אל תדאג, סבא ישמור עליך מלמעלה, אני בטוח. וגם לא אשכח להודות לרבנית שמחה עידאן שעזרה הרבה למען הבית הזה, כשהייתה הרבנית חולה, במשך קרוב לשנתיים היא עשתה הרבה. גם לגאולה ע"ה היא עזרה הרבה. אנחנו מודים לה מקרב לב על כל העזרה שעשתה. גם לידידנו היקר רבי חי חורי שהיה נאמן לרבי, מה שהרב אמר זה קדוש, במסירות נפש ממש, לא מדלג על קוצו של יו"ד. תודה רבה לך, שה' יתן לך הרבה הצלחה בכל מעשה ידיך, ותזכה לנחת מכל יוצאי חלצריך. וגם כמוזן לאחיו הגדולים, מורנו הרב צמח, וגם הגאון רבי רחמים מאזוז, שתמיד הלכו בדרכו. גם לאחד המיוחד רבי ישועה מאזוז ואשתו שיהיו בריאים, כל מה שהרב רצה, הרבה פעמים הרבה דברים, ומיד "ותקם בעוד לילה" (משלי ל"א, ט"ו) והלכו והביאו לרבי מה שרצה במסירות נפש. תודה רבה לך רבי ישועה על הכל, שה' יתן לך כל טוב וימלא כל משאלות לבך לטובה ולברכה. ואחרון חביב באמת, רבי עובדיה חדוק שיחיה. אתם לא יודעים מה רבי עובדיה היה עושה לרבי, זה לא דבר מובן מאליי. במשך 25-24 שנים הוא היה עם הרב בנאמנות, לא 99.9 אלא 100% נאמנות, לא משנה איזה יום, ראשון, שני וכו', באיזה זמן, בוקר, צהריים, ערב, 5 בבוקר, 12 בלילה, רבי עובדיה תמיד כאן, מה שהרב ביקש, עליו נאמר "בכל ביתי נאמן הוא" (במדבר י"ב, ז). אני מודה לו מקרב לב, שיזכה לראות הרבה נחת מיוצאי חלציו, אני בטוח שרבנו הגדול מתפלל עליך מלמעלה, ותצליח בכל דרכיך. וה' ישלח רפואה שלמה לחמיו (ר' נח בוכריץ בן זהר, "א-ל נא רפא נא לו"), וגיסו. אני מודה לכולם, ושנזכה בקרוב לראות בתחיית המתים, ונזכה לביאת משיח צדקנו, אמן ואמן.

דרשת הגאון הגדול רבי אהרן בוטבול שליט"א

מאמר חז"ל ופסוק, והחוברת הזו הגיעה לידי של הרב שאנו עוסקים עכשיו בכבודו, הוא קרא את כל החוברת מריש עד גמירא, ממש ככה, ואז הוא שלח לי גלוייה הביתה (לפי הכתובת שהייתה בקובץ). הערה ראשונה, מה שכתבתם שהרב האשכנזי כתב מאמר חז"ל ופסוק, אין כזה מאמר חז"ל בשום מקום, וגם אין פסוק כזה... אתם יודעים היום אין בעיה לבדוק, אתה מקיש על תוכנת חיפוש בפרויקט הש"ת, ואתה מגיע לזה. פעם זה לא היה, בתשנ"ב לא היה את זה רק לאחד מאלף או לאחד מעשרת אלפים. אמרתי, טוב, הרב האשכנזי כנראה התבטא אחרת, ומי שכתב לא הבין.

אבל הייתה לו הערה גם על השיחה של הרב חותני ע"ה, ואת השיחה הזאת אני ערכתי מתוך ההקלטה... והרב סיפר על שבח של רבי זלמן מוולאז'ין אחיו של רבי חיים מוולאז'ין, רבי ישראל משקלוב חיבר פירוש על מסכת שקלים "תקלין חדתי", ובהקדמה לספר תקלין חדתי (בסוף מסכת פסחים יש שם תלמוד ירושלמי מסכת שקלים) כתב רבי ישראל משקלוב על גדלותו של רבי זלמן מוולאז'ין שהוא בקי בכל התורה כולה, ספרא, ספרי, מכילתא, זוהר הקדוש, רבי חיים ויטאל על הסדר, כל התורה כולה, והרב אמר את הכל בלשון, מספרו של רבי ישראל משקלוב בהקדמה לספר תקלין חדתי, וכך כתבתי. ואני מקבל את הגלוייה הזאת הביתה. (הנה אתם רואים את הגלוייה כאן). הערה ראשונה על הרב האשכנזי, התעלמתי. אבל הערה שנייה על הרב: "בהעפיי עין, ראיתי בסוף הקונטרס בעמוד קסה בדרשת מרן הרב שליט"א שרבי ישראל משקלוב בהקדמה לספר תקלין חדתי משבח את רבי זלמן מוולאז'ין שהוא בקי בתלמוד בבלי וירושלמי, ובאמת אין הדברים נמצאים שם כלל, רק בספר עליות אליהו". באותו היום שקיבלתי את המכתב, הרב חותני היה בבית חולים הדסה לעשות ניקוז לריאות (עשו לו את זה כמה פעמים), אמרתי אני הולך לבקר את הרב. הלכתי ואמרתי לו: הנה, תראה מה כתוב פה, קרא ואמר, מה? אבל אני בעיניים שלי ראיתי את זה! אמר לבן שלו: משה, תרד למטה לבית הכנסת של הדסה, תביא לי גמרא תלמוד פסחים. הוא רץ מהר, הביא את הגמרא, עלה

ברשות הרבנים הגאונים, כל אחד כפי כבודו וכפי מעלתו, כבוד המשפחה החשובה. בחיל וברעדה אני עומד כאן לפניכם, לבטא קצת מהרגשות ההומים בלב. הרב ע"ה שאנחנו מתעסקים בכבודו, היה גאון בכל התחומים ממש, בקי בכל התורה כולה, בכל מכמני התורה. אבל לא רק את זה, אלא הרב ידע כל ספר וספר שנכתב והודפס אי פעם, באיזה מקום הוא הודפס, מה הם שנות חייו של המחבר, מי היו חבריו, וכן על זו הדרך, מבט מעמיק מאד על כל ההיסטוריה היהודית בצורה נפלאה ביותר. וכמו שאמרתי ביום ראשון בלילה ברדיו, ישנם תלמידי חכמים, כל אחד בתחום שלו, יש אחד שיש לו בקיאות, יש אחד שיש לו עיון, יש אחד שיש לו היסטוריה יהודית, יש אחד שיועד שירה, יש אחד שבקי באיסור והיתר, אבל גאון בכל, זה חד בדרא, מעיין בכל זה חד בדרא. אפשר היה לקחת את העלון השבועי של הרב, שלא הייתי מפסיד אותו שבוע אחד. ומבחינתי זו הייתה השבת היפה ביותר שלי כשאני הייתי קורא את העלון, ולומד אותו בשקיקה רבה. ולא אחת ולא שתיים, לא רק שהייתי קורא, אלא הייתי פותח את הספרים בגלל הדרישה שלו שהכל יהיה כתוב במקורות, ותמיד היו עשרות חידושים בכל שיעור ושיעור של מוצאי שבת. זה לא דבר של מה בכך. אני גם יודע שמתוך המלים שהיה כתוב בשיעור, ראיתי שהרב היה בקי עצום בתורת האר"י הקדוש, הוא הסתיר את זה, אבל ראיתי את זה בתוך כדי הדברים, כמה הרב היה בקי בזה. הרב למד כל ספר וספר, יש לנו 100,000 ספרים, 120,000 ספרים, ולא רק את הספר הרב הכיר, אלא גם את ההקדמות שלו, ומתוך ההקדמה הוא דלה הלכות.

אני יכול לספר לכם סיפור, "בדידי הוה עובדא", בשנת תשנ"ב ערכנו חלוקת תעודות "יורה יורה" לכולל האברכים שלי שנקרא "לויית חן", בראשות הרב [רב חמ'א מופה] מרן רבנו עובדיה יוסף זצ"ל ועוד כמה רבנים חשובים, והוצאנו חוברת בשם "לויית חן". היא בעצם מביאה פרי ביכורים של כל האברכים והרבנים, ובסוף כתבו את השיחות של הרבנים שדיברו בחלוקת התעודות. אז היה שם איזה רב אשכנזי שלא נזכיר אותו עכשיו, תלמיד חכם גדול, שאמר איזה שהוא

שמונה קומות, הוא פותח, והרב צודק, זה לא מופיע... וחונתי אמר: אבל אצל ב"ש" זה מופיע! תיסע עכשיו הביתה, תביא את זה. וככה היה. הרב לא נח ולא שקט, עד שרבי משה נסע הביתה, הביא לו את התלמוד שלו, פתח ואמר: הנה תראה, זה כתוב כאן... עכשיו אנחנו מבינים מה זה נקרא גאון? מה זה נקרא בקי בכל התורה כולה? עכשיו אנחנו מבינים מה זה הרב מול הרב שאנחנו עוסקים בהספדו. שניהם אריות שבחבורה! תגידו אתם, מתוך עשרת אלפים או עשרים אלף תלמידי חכמים, מי לומד מסכת שקלים? אתם יודעים מה, אולי יהיה משהו שילמד מסכת שקלים, מי לומד את הפירוש תקלין חדתין של רבי ישראל משקלוב? אחד מעשרת אלפים, ומי קורא את ההקדמה של רבי ישראל משקלוב? זה חד בדרא. זו האמת.

הוא נקרא ענק שבענקים. אני יכול לספר שהרב [שאנחנו עוסקים בכבודו] ע"ה שהיה כמו שאמרתי גאון בכל התורה כולה, ובקי בכל התורה כולה, בכל מכמני התורה, אבל היה גאון במידות ובענווה. רבותי, לראות את הסיטואציה, ואני ראיתי אותה במו עיני, שהגיע יהודי מהדרום לשיעור שלו במוצאי שבת, ובירך "שחלק מחכמתו ליראיו" בשם ומלכות, מה שבאמת מגיע לו. הרב היה חד בדרא, לית מאן דפליג שמגיע לו. ואז הרב פרץ בצווחות, אתם מסכימים אתי? צווחות! "זו ברכה לבטלה, ברכה לבטלה, אסור לענות אמן". ואתם יודעים שהוא האמין בזה באמת שזו ברכה לבטלה. על מי מברכים שחלק? על מי ששואלים אותו בכל מקום ועונה, אז נכון שהרב חותני ע"ה כתב (חזון עובדיה ברכות עמ' ת"ה) שגם אם הוא מלמד לאחרים ועוסק בשאלות הלכתיות בכל ארבעת טורים, (הרי ארבע טורים זה לא נקרא ששואלים אותו בכל מקום ועונה, יש קדשים ויש טהרות). אם נקבל את ההיתר הזה שאפשר לברך שחלק על מי שיש לו ארבעה טורים בלי טהרות ובלי קדשים, בסדר. אבל גם את זה יש, אנחנו יודעים שאצל הרב זה היה "הכל מכל כל", והוא עומד וצווח: "זו ברכה לבטלה!". רבותי, זו מדת האמת. מה זה אמת? תשאלו אדם ברחוב מה זה אמינות? יגיד לך: הוא דוגרי, הוא אומר כל מה שהוא חושב... זה שטויות של אנשים פשוטים. מידת האמת זו המידה הקשה ביותר. אצל החסידים מפורסם שהאדמו"ר רבי חיים מצאנז בעל הדברי חיים, מעולם לא אכל עוגיות "לקח". (זו העוגיה היבשה הזו שנותנים אצל החסידים בטישים). פעם שאלו אותו: רבי, למה אתה לא אוכל לקח? אמר להם: לא משנה, לא משנה. בסוף הוציאו ממנו את התשובה. מה הייתה התשובה? כשהייתי ילד הציעו לי לקחת חתיכת לקח מהשולחן, ואני התביישתי לאכול. אז משהו אמר לי: למה אתה לא אוכל? אמרתי לו: כי אני לא אוהב, אבל אחרי זה אמרתי אבל אני אוהב, איך שיקרתי? באותו הרגע אמרתי שאני לא אוכל יותר 'לקח', כי אני לא אוהב. זו אמת. זו מידת האמת. אני אספר לכם עוד דבר, בעולם החסידות קוצץ הייתה מבוססת על אמת, האדמו"ר מקוצץ דרש שאדם יתפלל בכוונה ולא יעשה עניין מזה, שהאדם יתפלל עם רגש עצום, ושזה לא יראה כלפי חוץ. הוא היה אומר את הפסוק: "וירא העם וינעו ויעמדו מרחוק", אפשר לאדם להתנענע ולעשות הרבה רעש וצלצולים בתפילה, אבל הוא עדיין רחוק, העיקר זה הלב. והעידן שלנו זה בדיוק להיפך. מה האמרה שנפוצה בציבור? "עשית ולא פרסמת לא עשית"... קודם כל תדאג לפרסום, אחר כך נדבר מה עשית. אצל הרב לא היה דבר כזה פרסום, כי פרסום זה אנטי תזה לאמת⁴. צניעות אמיתית זה להיות מה שאתה. תעזוב את הציבור, כמה זה קשה.

לא אחת ולא שתיים הייתי שואל את עצמי, ואני אומר לכם את האמת, הייתי שואל את עצמי ואני אמרתי בלבי משהו, עד שנחשפתי למילות ההספד שאמר גיסי הראשון לציון וקצת התאכזבתי. אני אגיד לכם, אמרתי שאני חושב שהרב לא מספיק מודע למה שאומרים עליו מלים שפוגעים בו, ככה אני חושב, כנראה היו עוטפים אותו בבועה ולא מספיק הוא היה מודע. עד

4. אתם יודעים, חסידות גור זו החסידות היחידה - תשימו לב - שאין עליה תמונות ב"ניס". אתם יודעים למה? כי הרבי טוען שכשמצלמים את החסידות לניס, זה נגד האמת, זו חיצוניות, זו לא אמת. ככה לא עושים עבודת ה'. טוב, שאר החסידים יש להם הסברים למה צריך את זה. אבל תשימו לב, תעקבו, היום יש בכל עיתון חרדי תמונות, אין שם את חסידות גור. דרך אגב, אני גם לא נמצא בתמונות... מחרימים אותי, אני לא בתמונות ברוך ה', לא צריך. תשימו לב, יש הרבה עיתונים, תמיד אותי מוחקים. בקיצור, אצל גור יש עניין של מדיניות כזאת, אתם יודעים למה? כי חסידות גור זה שושלת קוצץ, וזו אמת. אמרו לו: למה הם מצלמים ולמה הם מצלמים? אבל אומר להם הרבי: לא, זה נגד האמת. כשיש מידת האמת, זה בדיוק ההפך מהעניין הזה של הפרסום. זאת צניעות אמיתית.

שהראשון לציון התבטא ואמר: שלא תחשבו, הרב היה מודע, וכאבו לו מלים שנאמרו עליו. עכשיו תחשבו, הוא מודע לזה, הוא שומע, ומעולם לא שמענו מלה אחת מהרב בפומבי להחזיר משהו. איפה יש אנשים כאלה? "לא מחזיק טיבותא לנפשיה" (סנהדרין דף פ"ח ע"ב). אין אדם כזה בעולם! שיף עייל שיף נפיק ולא מחזיק טיבותא לנפשיה. זה הדרגות הגבוהות ביותר של יהדות של אמת. עם כל הגדלות והגאונות האמיתית הזאת, איפה יש דבר כזה?

אני יכול לספר שבשנת תשנ"א הייתה מחלוקת גדולה בין הרב חותני לציבור האשכנזי הליטאי, ואני הייתי בכולל לוי' חן, ואני לא איש עשייה, אני איש של לימוד. אבל קם איזה אשכנזי אחד ואמר לי: אתם עם הרב עובדיה, אתם בעלי בתים, אין לכם "בני תיירה"... אמרתי, זה הזמן לעשות מעשה. אני אראה להם מה זה בני תורה. החלטתי ללכת לארגן שיעורי תורה מטעם הרב לציבור האברכים, מה שלא היה אז⁵. ואז כדי להזיז את האברכים לבוא לבניי האומה, היה צריך להביא אותם מהכוללים. אז הסתובבתי כולל כולל, אמרתי: רבותי, אנחנו עושים שיעור לאברכים בבניי האומה, תבואו כל הכולל. והם אומרים: מה פתאום? אנחנו לא מתערבים בפוליטיקה. אבל זה תורה! והנה הרמתי טלפון אחד לשיבת כסא רחמים, ולא היה לנו הרבה תקציב אז, ישיבת כסא רחמים שכרה שני אוטובוסים (הנה הרב צמח נמצא פה, והוא יעיד). ראש הישיבה הגיע בעצמו לבניי האומה יחד עם 100 תלמידים מהישיבה לשמוע את השיעור של הרב לבני תורה בבניי האומה! אתם חושבים שהוא היה צריך את זה? אבל הוא היה צריך להראות שהבני תורה נמצאים עם הרב. אני משכתי אברכים שיבואו וכולי האי ואולי, ולא באים וכן באים. (הרב דברים השתנו מאז, היום הכל השתנה, רק שהרב לא מספיק רואה נחת מכל זה, היום הבנים שיהיו בריאים רויים יותר את הנחת, הרב סבל מאד). אבל אני נדהמתי כשאני מגיע לבניי האומה, ואני רואה את ראש הישיבה מגיע עם התלמידים ביחד לבניי האומה, והוא לא יושב במזרח, אלא יושב בין הקהל. זו ענווה, זה גאון בענווה.

לקחת את כל מה שאנחנו אומרים עכשיו, גאון בכל מכמני התורה, ולהיות עניו אמתי, ישר, כנה, ומידת האמת עלית על כולנה, זה דבר שאין לו אח ורע. זו אבידה גדולה. מי יתן לנו עכשיו את היופי של התורה, את התענוג של לימוד התורה בהיקף כזה נפלא, בידע כזה מדהים, מי יתן לנו את זה? חז"ל אומרים "לא שקעה שמשו של זה עד שזרחה שמשו של זה" (קידושין דף ע"ב ע"ב). אז אולי פה ושם הקב"ה מצמיח ניצנים, והניצנים האלה בישיבת כסא רחמים יפרחו ויעלו ויגדלו, ויהיו לנו ממשיכי דרכו של הרב, עם ה"חד בדרא" המיוחד שאין לו אח ורע, וזאת תהיה הנחמה האמתית שלנו.

כשהייתי בדרכי לפה שמעתי את החתן שיהיה בריא על העניין הזה של הידיעה בתורה של הרב, תמיד הייתי מתפעל מהרב חותני כשהוא היה מספר את הסיפור של רבי יהודה הלוי ואבן עזרא בפיטו מי כמוך, כולם מכירים את הסיפור, הרב היה חוזר עליו הרבה, כולם מכירים וזה לא זמן לספר עכשיו, אז מה היה מיוחד? שהרב היה אומר את הפיטו מי כמוך בעל פה, עוד בית ועוד בית ועוד בית, מה זה? זה בדיוק מה שראיתי אצל הרב שאנו עוסקים עכשיו בכבודו. כשהוא היה אומר את "מי כמוך", כל "מי כמוך" היה לו בראש. אבל מה, מי כמוך זה תורה? התשובה היא שאפילו מי כמוך הוא יודע, אז מסכת יבמות הוא לא יודע? מה בכלל השאלה! פעם הוא התבטא, ואני יודע כמה אמת יש פה, לפעמים כך הוא אמר, משפט שהיה כתוב בשיעור השבועי שלו: לפעמים אני רוצה לשכוח דברים, כי הראש כבר יותר מדאי, מלא דברים שלמדתי לפני 50 שנה, אני לא שוכח, חבל, אני רוצה לשכוח, להחליף, לעשות תחלופה... הוא אמר את זה בהלצה. אז אפשר לומר שביום הזה שקברו אותו, כשהאדמה קבלה אותו, היא קבלה את ארון ברית ה', "לוחות ושברי לוחות מונחים בארון" (ברכות דף ח' ע"ב). כולנו יחד נתעודד ונקבל נחמה בדבר אחד, שלא שקעה שמשו של זה עד שזרחה שמשו של זה, ובעזרת ה' בקרוב תיוושע יהודה, והישועה האמיתית היא שיצאחו עדריים עדריים שהולכים לאורו ולתורתו, אמן ואמן.

5. הרב היה מגיע לידים, מי שזוכר אז הרב היה במיטבו, הרב היה מסוגל להגיד תשובה ביביע אומר וכולם צוחקים וצוחקים, מהקלילות הזאת של הרב, אז אמרו: כן, זה ציבור הפרסים, חשבו שהרב הוא בדתן כזה, אז החלטתי לארגן. מי שזוכר היה אז ארגון "אבת" (ארגון בני תורה) מי שקצת עוקב אחריי יודע שעשיתי את זה לבד, יחד עם אלי ישי, הארגון עבד, חילקנו חצי מיליון שקל מלגות לאברכים בבניי האומה, עשינו המון פעילות. אבל מיד ברגע שראיתי שיש משהו שעושה את זה, פרשתי הצידה, אני לא רוצה לעשות דברים כאלה, אבל "ובמקום שאין אנשים השתדל להיות איש" (אבות פ"ה מ"ב).

דרשת בנו של מרן רבנו זצ"ל - רבי דוד גדעון מאזוז שליט"א

הגמרא, אבל אני ראיתי - ואני לא מגזים - שהוא יושב לפחות שעתיים בלי לזוז. זה היה לי דוגמה אישית. לא צריך להגיד לי: "גדעון, תלמד". זו דוגמה אישית.

ברשות דודי היקר הגאון הרב צמח, שהיה לי דוגמה אישית ביום ההלוויה כשחזרנו לבית, הרב תפס מסכת מועד קטן, אני לא הצלחתי אפילו לקחת את

7. דברית על הפצעים. ואני אספר שלפני אחת עשרה שנה זכיתי להוציא ספר לחם הביכורים, ורואב כתב עלי שם בהסכמה שלא יאומר כי יסופר כמה טרחתי בו. ומשפט כזה אבא לא כתב אותו ולאף אחד באף הסכמה, וכולם ידיעים שבאב שלי לא מגזים, הוא כותב את האמת. ובאמת אני אומר, זו לא הגזמה. אולי אפילו מגיע לי יותר... הספר הזה יצא לפני אחת עשרה שנה, ובאמת היה יאומר כי יספור, חודש אחרי שהספר יצא הגעתו לרופא, קורא לי ד"ר גוד דול, הוא היה רופא עיר ברחוב רמב"ם. הגעתי אליו, והוא הביא לי כדורים אנטיביוטיקה, הוא בדק ועשה הכל. (הוא היה רופא מיוחד, הוא רופא עם כסא לגלגלים ארבעים שנה, והוא סיפר לי שאבא היה אצלו לפני ארבעים שנה. ומיד כשסיפרתי את זה לאבא, הוא אמר לי: הוא עדיין עם כיסא לגלגלים?... מאתי לו: כן אבא, הוא עם כסא לגלגלים, אבל יש לו רוח חזקה, הוא מטפל בחולים כאלו אין לו כסא לגלגלים. אני באתי לעזור לו לכבות לו את החשמל, והוא אמר לי לא, אני לא אוכל. הוא מקל וככה את החשמל... זה משהו, היום הוא כבר הפסיק...) אז אני הוא בדק לי את הסוג של הפצעים, לקח דוגמית קטנה מהפצע והביא לי, אמר לי שים את זה במקרר, מחיר תיקח את זה לאחיות שיכניסו למעבדה, והוא כתב להם פתק כדי לדעת את סוג החיידק. הוא קיבל את התשובה, והביא לי משהו כדורים. אני התלהתי לעשות את זה, ולא יאומר, זה עזר! אני זוכרת זאת באותו זמן שסיפור שטיטוס בגמרא (בגיטין דף ע"ב) ש'היה שניקל במוחו, ומצא פיתרון שישמע רעש, בסוף הוא התרגל, חודש היה נותן לו מכות, והוא התרגל ואחר כך הוא לא התייחס. אמרתי שאני מפחד מהחיידק הזה שיתרגל לכדורים, אז אחרי שבועיים ששתיתי, עשיתי הפסקה, וככה המשכתי ארבע וחמש שנים, עד שגם זה עזר. והלכתי לרופא בעור אחר והביאה לי אנטיביוטיקה, עד היום אני חי ככה. אני שותה שבעה שבועות מיים, עושה הפסקה לזה זה, אלו הם החיים, בין כך נגמרים... אז זה בסדר. ואני תולה את ההצלחה הזאת שהגעתי לזה "גודל", מה שלא הצלחתי 10 שנים, אני ורק בזכות שהוצאתי ועבדתי קשה על ספר לחם הביכורים. אין לי שום הסבר אחר.

שיחת אחיו מורנו הגאון הגדול הרב צמח מאזוז שליט"א המנהל הרוחני בישיבה

(במוצאי שבת קודש פרשת שמיני תשפ"ה בהיכל הישיבה הגדולה "כסא רחמים")

אחר. מי יש לנו היום בעל כח תפילה?

במסכת ברכות (דף ח' ע"א) מובא שרבי אמי ורבי אסי שהיו בטבריה היה להם שלוש עשרה בתי כנסת, והם היו מתפללים דוקא היכן שהיו לומדים. הבחורים הוותיקים עוד זוכרים, כיצד מרן ראש הישיבה היה מגיע לכאן כל יום ולא רק ביום שבת להתפלל ואפילו שההליכה היתה קשה עליו, והיה עולה ארבע קומות כדי להתפלל כאן בישיבה "היכא דהו גרסי". אך גם יצר הרע יודע בערכה של תפילה ומכיר במעלתה, יודע שתפילה במקום הלימוד חשיבותה גדולה עד מאד, ולכן מסית ומדיח בלילה לישון מאוחר, יש מהבחורים הצדיקים שיושבים ולומדים, ויש פחות צדיקים שיושבים ומפספסים, ומקיימים בעצמם מה שאמרו בפרק שלישי במסכת אבות (משנה ד') והניעור בלילה וכו' רח"ל. עלינו לעמוד על המשמר ולתקן דבר זה. "הצדיק אבד ואין איש שם על לב" אומר הנביא ישעיה (נ"א), וחובתנו לשים על לב, לא להמשיך בדרך הזו, אלא בלילה כבר בשעה שתיים עשרה להזדרז וללכת לישון! סיפרתי לכם כמה פעמים על החפץ חיים, גדול הדור, שהיה מגיע לישיבה שלו בשעה שתיים עשרה בלילה והיה מאיץ בבחורים לישון. הבחורים חשבו שמתכוון לזרז אותם להוסיף יותר בלימוד ועשו כהנחתם, ראה הרב שלא הבינו אותו, עלה על הספסלים וכיבה את האור במנורות בית המדרש. יצר הרע לא מסתפק בזה שקמים מאוחר, אלא בצהריים עייפים, רוצים ללכת לנוח, ובמקום להגיע בחמשה לשלוש לבית המדרש מגיעים בשלוש ועשרה או שלוש וחצי. הכל הולך אחר ההתחלה. פחדתי מאד מיום י"ג בניסן, יום הולדתו של מרן ראש הישיבה. מאד דאגתי, אמרתי שהוא יום שנולד בו, ורבותינו אמרו במסכת קדושין (דף ל"ח ע"א) שהקב"ה ממלא שנותיהם של צדיקים מיום ליום. בערב, לאחר שעבר היום נרגעתי, חשבתי שיש לנו לפחות עוד שנה ביד. לא חשבתי שזה הסוף. נכון שהגיע לגיל שמונים, נכון שהיו לו למעלה מחמישים שנה של ייסורי תופת, לא יכול היה להיכנס לשירותים כאדם רגיל, ומי מדבר על הליכה ועוד בעיות רבות למיניהם. זה מה שאני יודע ויש עוד הרבה שאינני יודע. חשבתי לעצמי שנעשו לו נסים גדולים במשך חמישים שנה הללו, וגם את זה נעבור. אבל לא זכינו. הקב"ה נותן מכות בשביל שנתעורר. הקב"ה לא נותן מכות סתם! נדב ואביהוא נכנסו להקטיר קטורת, הקב"ה המית אותם, יצאו שני ניצוצות של אש והרגו אותם. להבדיל טיטוס הרשע ימח שמו נכנס לבית קודש הקודשים, עשה שם דברי נבלה ונשאר חי! למה הקב"ה לא המית אותו מיד? האם נמנע ממנו חלילה מלפגוע בו? חלילה וחס! אם המשיח ברוח פיו ימית רשע, הקב"ה לא יכול!! אלא שהקב"ה נותן עונש בשביל ללמוד מוסר. מספר הרב לופיאן זצ"ל, שפעם בהיותו ילד נכנס לביתו בחופזה ובשגגה הפיל כוס שהיתה שם ונשברה. אמו ראתה כך נתנה לו סטירה. אמר לה אמה, לפני שאני נכנסתי נכנסה תרנגולת לבית ושברה כמה צלחות וכמה כוסות, לה לא נתת מכות, לא גערת בה, למה לי את נותנת, למה בי את גוערת, וכי אני פחות מהתרנגולת הזאת? אמרה לו אמו, אותך אני צריכה לחנך ולכן נתתי לך מכה, אבל התרנגולת מה יש לי לחנך אותה. עד היום איננו יודעים מה העונן של נדב ואביהוא. רש"י מביא מחלוקת התנאים בענין, זה אומר בכה וזה אומר בכה, ומי שלמד גמרא יודע שיש עוד דעות [עי' עירובין ס"ג ע"א]. ואהרן קדוש ה' היה מודאג, אולי הבנים שלו עשו עבירה גדולה שנתחייבו בעבורה מיתה. אך משה רבנו שלפניו נגלו כל תעלומות, אדון כל הנביאים, אמר לו: "הוא אשר דיבר ה' לאמר בקרובי אקדש, ועל פני כל העם אכבד" (ויקרא י"ג), הקב"ה אמר לי ששמו הולך להתקדש על ידי שאחד מהגדולים יסתלק ביום זה. עד היום חשבתי או אני או אתה, עכשיו נודע לכל שאלו גדולים ממני וממך. הקב"ה בחר לשלם להם בחייהם על מה שטעו. מגן אברהם (ריש סימן תרכ"א) כתב בשם הזוהר, כל מי שמצטער על מיתת בני אהרן או מוריד דמעות עליהם מוחלין לו עונותיו, ובניו אין מתים בחייו. וזו הסיבה שקוראים את פרשת מיתת בני אהרן ביום הכיפורים, שאם אדם יזיל דמעות על נדב ואביהוא - מוחלין לו על עונותיו. מי יכול להזיל דמעות על שני צדיקים שנפטרו בראש חודש ניסן לפני למעלה משלוש אלפים ושלוש מאות שנה? מי יכול לדבר כזה? רבותינו במסכת ברכות (דף נ"ח ע"ב) אומרים שאחרי שנים עשר חודש כבר נשתכח המת מהלב, מי יכול להזיל דמעות לאחר זמן רב כל כך? אלא שנדב ואביהוא היו צדיקים גדולים. משה רבנו אמר שחשב שהבית יתקדש בו או באהרן אחיו, אלא שעכשיו נתברר שהם גדולים ממני וממך. הקב"ה נותן מכות גדולות בשביל שכולם ידעו להיזהר! אל תשחק באש! אל תשחק עם הקב"ה. אין שכחה לפני כסא כבודו.

שבוע טוב ומבורך! בקריאת התורה בכל שבת מוטל עלינו להתבונן ולקחת מוסר, להתחזק ביראת שמים ועבודת ה', ונדבר בלי נדר על שלוש נקודות. "ויהי ביום השמיני קרא משה לאהרן ולבניו ולזקני ישראל" (ויקרא ט' א'), ופירש רש"י שהוא יום השמיני למילואים, הוא ראש חודש ניסן שהוקם המשכן בו ביום, ואותו היום נטל עשר עטרות השנויות בסדר עולם. ועל מה שנאמר "ולזקני ישראל" - כתב שהוא להשמיעם שעל פי הדבור אהרן נכנס ומשמש בכהונה גדולה, ולא יאמרו מאליו נכנס. משה רבנו רצה שעם ישראל יאמינו וידעו שאהרן הוא שלוחו של הקב"ה לכפר על עוונותינו, ולכן קרא לאהרן ולבניו ולזקני ישראל, ואמר לאהרן בפניהם כי בו בחר ה' לשרתו ולבשר בשמו. משה רצה למנוע מחלוקות כמחלוקת קורח ועדתו, ולכן עשה כן לעיני עם ישראל. כולם ראו שכאשר אין הכהן הגדול עובד בבית המקדש לא שורה השכינה, שבמשך שבעת ימי המילואים לא ירדה שכינה, וכעת רצה להראות להם שבזמן שאהרן יקריב תרד השכינה, וממילא לא יהיה כקרח וכעדתו.

אבל עוד נאמר שם: "זה הדבר אשר ציוה ה' תעשו וירא אליכם כבוד ה'" (ויקרא ט' ו'), והוא מדבר על הקרבת הקרבנות. ובסוף הענין נאמר "וישא אהרן את ידיו אל העם ויברכם וגו', ויבוא משה ואהרן אל אוהל מועד, ויצאו ויברכו את העם, וירא כבוד ה' אל כל העם. ותצא אש מלפני ה', ותאכל על המזבח את העולה ואת החלבים, וירא כל העם וירנו ויפלו על פניהם" (ויקרא ט' כ"ב - כ"ד). שמחו שהנה הקב"ה משרה שכינתו בינינו, והוא בזכות אהרן. ורש"י שואל, והלא כל העבודה היתה על המזבח, ומדוע היה צורך בכניסתם לאוהל מועד? ומבאר שכיון שראה אהרן שקרבו כל הקרבנות ונעשו כל המעשים ולא ירדה שכינה לישראל, היה מצטער ואומר יודע אני שכעס הקב"ה עלי ובשבילי לא ירדה שכינה, ואמר לו למשה: משה אחי, כך עשית לי, שנכנסתי ונתביישתי! מיד נכנס משה עמו וביקשו רחמים וירדה שכינה לישראל. והקשו המפרשים מדוע הוצרכו לבקש, והלא הקב"ה אמר למשה: "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם" (שמות כ"ה ח'), והכל עשו כציווי, עשו את המשכן, הקריבו את הקרבנות, עשו על פי רצון ה' שאהרן יקריב והנה אהרן מקריב, ואם כן מדוע הוצרך משה רבנו להיכנס עם אהרן להתפלל?

גם בפרשת פקודי נאמר "וירא משה את כל המלאכה והנה עשו אותה כאשר ציוה ה' כן עשו, ויברך אותם משה" (שמות ל"ט מ"ג), וביאר שם רש"י שבירכם יהי רצון שתשרה שכינה במעשה ידיכם. וגם כאן נשאל מדוע נצרכה לברכה, והלא הקב"ה הבטיח שיעשו לו מקדש וישכון בתוכם? אלא שידע משה שזה לא מספיק, ועל הכל צריך תפילה. ומכאן למדו רבותינו שגם אם נגזר על האדם גזירה טובה, אם לא יתפלל לא יקבל. התפילה היא אבן יסוד בחיים, בין בדברים הכלליים ובין בדברים הפרטיים. ערכה של תפילה גדול מאד, וגודל מעלתה ורוחב השפעתה למדנו כבר מבריאת העולם.

בפרשת בראשית נאמר "וכל שיח השדה טרם יהיה בארץ וכל עשב השדה טרם יצמח, כי לא המטיר ה' אלקים על הארץ ואדם אין לעבוד את האדמה" (בראשית ב' ה'), וביאר רש"י שאין אדם שיוכל להתפלל על הגשמים, ולכן הקב"ה ברא את כל הצמחים, אבל לא הוציא אותם החוצה אלא היו עומדים מתחת לקרקע על שפתה, ומיד כאשר אדם התפלל הקב"ה קיבל את התפילה שלו, וכמו שנאמר "ויצמח ה' אלקים מן האדמה" (בראשית ב' ט'). ואפילו שהכל נעשה בדברו, וברא הכל במאמרו, אף על פי כן לא הוציא לפועל מה שברא עד שהתפלל אדם הראשון.

כמה דיבר מרן ראש הישיבה בקובץ מאמרים החדש (חלק ג') על התפלה, כמה תפלה עושה. כאשר בא ראש הישיבה אל הבבא סאלי ע"ה לפני למעלה מחמישים שנה, אמר לו הבבא סאלי שיבקש מה הוא רוצה, אמר לו ראש הישיבה שלא זכה עדיין לקיים מצות פריה ורביה, שזכה לבן ועוד לא זכה לבת, וענה לו הבבא סאלי בלשון הזה: הבת נתונה לך, אבל אברך אותך עוד באריכות ימים ושנים. כאשר נפל ראש הישיבה מקומה שלישיית אמר שכנראה ראה בבא סאלי גזירה עומדת לעומתו ולכן בירך אותו כך, ומברכה זו זכה ראש הישיבה וחי למעלה מחמישים שנה מאז אותו מקרה. זה כוחה של תפילה! וכמה מרן ראש הישיבה הרבה לדבר בענין, כמה חיזק ועודד להתפלל, כמה שיבח את מעלת התפילה. בשבעה אנשים רבים הגיעו, לא היה לנו רגע לנוח, כל הזמן נכנסים אנשים ולכל אחד יש מה לספר על מרן ע"ה. הרבה סיפורים שמענו על מצבים קשים שבאו לפני הרב, והרב אמר שיתפלל בעדם. מי שיראה את התהלים שלו כולו מלא פתקים ושמות, התפלל על פלוני בעבור דבר זה ובעבור פלוני על דבר

להנשמת
שאיפות
התקשור
עכשיו:

למען תספר

'תסאנין' (ענינה קטנה באזור) הגיע לשם ארצה, והמושל גזר עליהם לגרש את הארצה. אמר להם: "אתם תגרשו את הארצה, כל יהודי יקח לו פלים ויגרש עד שהארצה ילך". אבל בשעה שהיה רבי זקן בחיים, הוא היה הולך למושל ואומר לו: ביום שבת לא נוכל לעשות את זה. ועכשיו רבי זקן נפטר, מה הם יעשו? היה שם חכם אחד, שמו רבי דוד כהן, הרים עיניו לשמים ואמר: רבון העולמים, אם וכו' של הרב חשיבה בעיניך לא ישאר מהארצה מאומה, ככה הוא התפלל. למחרת הארצה נסע לגמרי, לא נשאר כלום! אמרו: מה זה? זה בזכות הרב. (גליון 408 אות א').

בב' באייר ה'תה ארצה של רבי [משה] זקן מאזוז. רבי זקן מאזוז נולד בשנת תרי"א (ב'מסר'א תורה), ונפטר בשנת תרע"ה. עברו מפטירתו מאה ועשר שנים, ובתקופה האחרונה העלו את עצמותיו לטבריה. הוא נולד בג'רצא ברבע הקטן. אביו היה עשיר, שמו כמסו מעתה מאזוז, והוא שוכר לו רב מיוחד שילמד אותו. והרב הזה היה גאון לפי כל קנה מדה, שמו רבי חיים כהן (מחבר ספר לב שומע על כללי התלמוד, מלא בקיאיות עצומה). רבי זקן מאזוז כתב ספרים בהלכה, אולי ארבעים ספר. מורנו הרב רבי כלפון [משה הכהן] כתב תמצית מהלכות שלו ביום ב' באייר תרע"ה (ב'קונטרס אבל משה), אמר כל הצבור באו שם. ובקעיר

הלכה נאמנה

ל: מנין לה? התחילו לכתב בשם הרב עובדיה שגם ביום ששי אחר חצות לא שומעים שירים. והנה מצאו התלמידים החבדים שלי שלושה מקורות לדבר הזה. הראשון, רבי נסים כהן וצ"ל הנכד של מרן רבי כלפון כהן וצ"ל, יש לו ספר שו"ת מעשה נסים, והוא גם כן אמר (ב"ח ס"י רכ"א אות י"ט) ששפטר להקל ביום ששי אחר חצות והשני, רבי יוסף בר שלום רבה של בת גס, יש לו ספר "ויצבר יוסף" (לא "ויצבר יוסף" של הרב צופרי, אלא ספר שלו, ח"ד ס"י ל"ו), ושם הוא כתב להקל ביום מהטעם שאמרתי שיש הארת שבת, והוכיח כן מפמפה פוסקים. והשלישי, רבי יהודה מוהלם ראש ישיבת פורת יוסף. יש שו"ת עין אברהם לתלמידו רבי אברהם כהן, ובחלק או"ח (ס"י קע"ה) כתב ששמע ממנו להקל בשמינית שירים ביום ששי. אני הבאתי פעם (עין בשו"ת מקור נאמן ח"ב עמ' ר"י) ספור מרבי משה חבושה שיהיה בריא ששמע מהרב עובדיה שמתר. אבל אומרים שיכול להיות שזה בגלל שהוא נותן שעורים בדין וברדיו אנשים עיפים ורצוצים וחסוטים, ובמיוחד לאור המלחמות וצרות צרורות. לכן הוא התיר להם כדי שלא ילכו לרעות בשדות זרים. אבל כאן [בשלישה המקורות הללו] זה דבר חשוב מאד, הם התירו סתם, לא בדין. כי ביום ששי מתנוצצת קדשת השבת. וזה רק ביום ששי, במוצאי שבת לא התירתי, כי במוצאי שבת לא כלם עושים סעודה רביעית בשמחה ובשירים רק בודדים כמו רבי דוד אבנצירא ואחרים שעושים ככה סעודת מלוא מלכה. לא כלם עושים את זה, הלואי שיאכלו משהו... אדם יהיה חכם, בסעודה שלישית לא יאכל הרבה כדי שיהיה מקום בבטן לסעודה רביעית.

(גליון 409 אות י"ב וגליון 408 אות י"א).

א. האם אפשר לברך שהחינו על פרי חדש בעמר? על פרות נהגו להקל. היו מחלוקות, אבל המסקנה היא שאפשר לברך. בימי ב' המצרים לא מברכים, אבל העמר הוא לא כמו ב' המצרים, כי ה'מים האלה (ימי העמר) לא נחשבים ימי אבל. ובזמן התורה הם היו נחשבים ימים של שמחה. פסח מצד אחד, ושבועות מצד אחד, וביניהם שבעה שבועות. בכל השבועות האלה מתקדמים והולכים לספירות העליונות, לכן מתר לברך שהחינו בימים האלה. אבל לברך שהחינו על בגדים חדשים קדאי להחמיר. ככה כתבו כמה אחרונים שלא ללבש בגד חדש בימי העמר. ונמצא כן בשו"ת רב שריא גאון (מאחרוני הגאונים, אביו של רב האי גאון. תשובות ופסקים מרב שריא גאון ס"י ס"ט) שלא ללבש בגד חדש בעמר. רק אם יש צורך ללבש בגד חדש, אז ללבש אותו בשבת. אם לדוגמא יש שמחה והוא מתבטח לבוא עם בגדים יפים. שילבש בגדים חדשים בשבת של ימי העמר ויברך עליהם שהחינו. ב. להקנס לדיירה חדשה בעמר, מרן הרב עובדיה זצ"ל אמר (תזון עובדיה י"ט עמ' ס"ט) שזה כמו ברפת שהחינו על פרות שמתר. גם פעם שאלתי את רבי בונד סעודן זצ"ל על אחד שהוא בשנה של הפטירה של ההורים שלו שאסור לעשות שמחה, האם מתר לו לעבר לדיירה חדשה? אמר לי: אל תוסיף על מה שאמרתי חכמים. חכמים לא אמרו שאסור, לכן מתר לעבר לדיירה חדשה. ובמיוחד בארץ ישראל שיש מצוה לבנות עוד בתים. זו מצוה ישוב ארץ ישראל. וזה דבר חשוב מאד. אז מתר לעבר לדיירה חדשה בימי העמר. (גליון 408 אות ח' וט').

ג. כל שנה ושנה אני אומר שבימי העמר מתר לשמע שירים ביום ששי אחר חצות - אחר הצהריים. למה? כי קדשת השבת מתנוצצת באתו זמן. ולא מצאו מקור לדבר הזה. אמרו

לתרומות וחיזוק העלון הקדוש < בנק דיסקונט סניף 128 מס' חשבון 703575

ניתן להשיג את מזוזת הישועות הנדירה,

אשר מרן ראש הישיבה זצוק"ל בירך עליה בימיו האחרונים,

שכל הרוכש יזכה לעושר בריאות וכל טוב שבעולם.

הכמות מוגבלת - כל הקודם זוכה! טלפון לרכישה: 02-3132591

שלי ושלכם שלו הוא

גדול כים שברנו וכנהר כאבנו, על שבר בת עמי אשר מחולנו הפך
לאבל, ומן היום הגדול דשביעי של פסח ירוד ירדנו למעמקי היגון
בהודע לנו השמועה על עלותו בסערה לשמי מרום של

מרנא ורבנא ראש הישיבה רבנו מאיר נסים מאזוז זצוק"ל

אשר היה לנו לעיניים מזה שנים ובכל העיניים
וליוה אותנו כמלאך העומד על ראשו ואומר "גדל" למען עמנו ולמען ערי אלוֹקינו

תנחומינו הכנים מעמקי לבבנו נגיש לאחיו הגאונים הגדולים, לבניו
ולחתניו, לכל המשפחה הכבודה, ולכל עם ישראל בארצנו ובתפוצות
הנמצאים בבחינת "חכם שמת הכל קרוביו"

החותם בדמע
ע"ה משה נעמן ס"ט

המרכז הרוחני לתורה וחסד
בית מורשת מרן
ק"ש מרן רבינו עמרם יוסף וי"א
בירושלים תרל"א רבי יוסף חיים שלי"א
החסד ארבעים אל גור מרן

ארגון "ושמרו"
למען השבת
היום כ"א אל גור מרן

אבל יחיד עשי לך

יחד עם כל בית ישראל, שבזרים ורצוצים עם הסתלקותו לשיבה של מעלה,
שריד לדור דעה, משייך כנסת הגדולה, מקים עולה של תורה, אשר נשא על
לוח ליבו את צוותיהם של ישראל, והדריכם לתורה וראה במשך עשרות שנים

מרן רבינו הגאון הגדול

רבי מאיר נסים מאזוז זצוק"ל

ראש ישיבת כיסא רחמים

ביתו וליבו היה פתוח לנו כאלול, שתינו בצמא את עצותיו, למדנו פקחות מה
הוא, הנחנו דרך ישרה באהבת ישראל, לימדנו מהי דאגה וחמלה, אוי מי ירבה לנו
הרופא לשבויו לב ישלח רפואה ותנחומים למשפחתו הנכבדה, לרבות
תלמידיו ומוקיריו, ולכל בית ישראל המבכים את השריפה אשר שרף ה'

רבני ארגון ושמרו
ובית מורשת מרן

קופת החסד
"תמכין דאורייתא - ירך יעקב"

נפלה עטרת ראשנו אבלים ושחוחים, כואבים ודואבים אנו עם כלל ישראל, על פטירת רבנו הגדול מאיר דרכנו מרן הגאון ראש הישיבה זצוק"ל

אשר עמד לימין הקופה מיום היווסדה, באנו והונג, להיות
לנו לעזר ואחיסמן לאברכים חיקרים ומשפחותיהם,
הדריך וברך, סייע ותמך בנו מאוד.

ועתה היה לאין מחמד כל עין, ווי להאי שופרא
דבלי בעפרא

ואין לנו להישען אלא על אבינו שבשמים, שיאמר
די לצרותינו, ויחיש לגאלנו, בביאת משיחנו

— רבני הקופה — התורמים — והאברכים —

(תנוסח בקצרה כפי אשר ציווה רבנו ע"ה בצוואתו הקדושה. זיע"א)

ספר תורה לכבוד עטרת ראשנו

הספינה איבדה קברניטה, הבית הוחשר!

עם הסתלקות עטרת ראשנו

מרן ראש הישיבה הרב **מאיר מאזוז** זצוקלל"ה והכ"מ
חייבים להאיר את הבית, "בית נאמן" באור יקרות,
ולהמשיך להאיר לעמ"י מידי שבת באור תורותיו
שהשאיר ברכה מרובה ונדירה אחריו

מוסדות "חכמת רחמים" מכריזים בזאת על ספר תורה לכבודו
שיוצב בס"ד בברכיה בבית הסבא קדישא
בישיבת הצדיק רבי בנימין כהן זצ"ל
ישיבת "לבנימין אמר" שהייתה בבית עיניו
של מרן ראש הישיבה זצוקלל"ה והכ"מ

לא הקדמ
זוכה

זכות פרשה
₪ 10,000

זכות עמוד
₪ 1800

בית נאמן

בעמדות
נדרים פלוס

או בהודעה ל-
08-6727523

חייגו *9105

